

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

Dr. Koen Hermans
Melanie Demaerschalk
Prof. Dr. Anja Declercq
Prof. Dr. Johan Vanderfaellie
Prof. Dr. Lea Maes
Prof. Dr. Jan De Maeseneer
Prof. Dr. Chantal Van Audenhove

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Kapucijnenvoer 35 – B-3000 Leuven
Tel 0032 16 33 70 70 – Fax 0032 16 33 69 22
E-mail: swvg@med.kuleuven.be
Website: <http://www.steunpuntwvg.be>

Publicatie nr. 2008/07
SWVG-Werknota 05

Programma 1 – Kencijfers en monitoring
Werknota “De selectie van de SWVG-onderzoeksregio’s”

Auteur: Dr. Koen Hermans
Administratieve ondersteuning: Lut Van Hoof, Sabine Vanden Bossche, Lieve Van Cauwenberghe

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder uitdrukkelijk te verwijzen naar de bron.

No material may be made public without an explicit reference to the source.

Promotoren en Partners van het Steunpunt

K.U. Leuven

Prof. Dr. Chantal Van Audenhove (Promotor-Coördinator), Lucas en ACHG
Prof. Dr. Hans Grietens, Centrum voor Gezins- en orthopedagogiek
Prof. Dr. Johan Put, Instituut voor Sociaal recht
Prof. Dr. Anja Declercq, Lucas

UGent

Prof. Dr. Lea Maes, Vakgroep maatschappelijke gezondheidkunde
Prof. Dr. Jan De Maeseneer, Vakgroep Huisartsgeneeskunde en eerstelijnsgezondheidszorg
Prof. Dr. Ilse De Bourdeaudhuij, Vakgroep Bewegings- en sportwetenschappen
Prof. Dr. Ann Buysse, Vakgroep Experimenteel-klinische en gezondheidspsychologie

VUBrussel

Prof. Dr. Johan Vanderfaeillie, Vakgroep Orthopsychologie

KHKempen

Dr. Guido Cuyvers, Vlaams onderzoeks- en kenniscentrum derde leeftijd

Inhoud

1	Werkwijze bij de regioselectie	5
1.1	Achtergestelde buurten in stadsgewesten	7
1.2	Stedelijkheid in Vlaanderen	9
1.3	Een eerste selectie	11
1.4	Een tweede selectie	13
2	Beschrijving van de weerhouden regio's	21
3	Gezondheidsindicatoren	28
4	Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	29
5	Implicaties van de regioselectie	31
5.1	Zorgregio's versus de K&G-regio's	31
5.2	K&G regio's versus SIT-regio's	32
5.3	De grootstedelijke regio's	33
6	Besluit	34
6	Bibliografie	38
7	Tabellen en figuren	39

Introductie

Een van de bijzondere kenmerken van het meerjarenprogramma van het Steunpunt WVG is dat het onderzoek plaatsvindt in weloverwogen en doelbewust gekozen regio's in Vlaanderen. Dit document beschrijft hoe die regioselectie in het kader van onderzoeksprogramma 1 'Kencijfers en monitoring' van het SWVG tot stand kwam. In dit onderzoeksprogramma worden panels van 0-jarigen, 6-jarigen, 12-jarigen, jongvolwassenen met een handicap, volwassenen met psychische en/of financiële problemen en ouderen met cognitieve problemen en/of depressie. Deze panels zijn afkomstig uit 6 à 9 regio's in Vlaanderen.

In het eerste deel wordt de werkwijze van de selectie toegelicht. Vervolgens worden de socio-economische en demografische kenmerken van de geselecteerde regio's beschreven. Het derde deel staat stil bij de beschikbare gezondheidsindicatoren op gemeentelijk niveau op basis van de socio-economische enquête in 2001. Daarna worden enkele indicatoren voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest besproken en er wordt afgesloten met een kritische reflectie op de gemaakte selectie van regio's.

1 Werkwijze bij de regioselectie

Vanuit diverse onderzoeksdisciplines wordt meer en meer gewezen op het belang van de lokale context voor welzijn, gezondheid en voor de effecten van zorg (Macintyre, 2002; Poland e.a., 2003). Deze inzichten hebben geleid tot de keuze voor het opzetten van het SWVG-onderzoek in geselecteerde regio's in Vlaanderen. Met "context" wordt zowel de socio-economische, demografische als de institutionele context bedoeld. Dit laatste heeft betrekking op de aanwezigheid en het functioneren van voorzieningen. Net deze kenmerken zullen in rekening gebracht worden bij het interpreteren en verklaren van de onderzoeksresultaten. De keuze voor het werken binnen regio's betekent niet dat "globale" kenmerken van de gezondheids- en welzijnzorg en "globale" maatschappelijke kenmerken verwaarloosd worden bij de interpretatie en verklaring van welzijn, ziekte en gezondheid en de organisatie van zorg, maar wel dat vaak in onderzoek verwaarloosde, lokale factoren mee in rekening gebracht worden. Regionale verschillen in effecten van gezins-, welzijns- en gezondheidsinterventies kunnen tevens verklaard worden door lokale en regionale contextkenmerken.

De eerste stap is het definiëren van een regio. Binnen het beleidsdomein WVG worden allerlei invullingen aan dit begrip gegeven. Er zijn de de zorgregio's, de SIT's, de SEL's, de LOGO's, de werkgebieden van het autonoom algemeen welzijnswerk, de provinciale regio's in het kader van integrale jeugdhulp en de regio's van Kind en Gezin, om er maar een paar te noemen.

SWVG kiest voor de regio's van Kind en Gezin gezien programma 1a, waarin drie panels van baby's, kinderen en jongeren worden opgevolgd. Meer bepaald voor de 0-

jarigen is het de bedoeling om een groot aantal geboorten binnen een aantal regio's van Kind en Gezin longitudinaal op te volgen. Bovendien wordt op die manier vermeden dat de regio's noch de grenzen van provincies, noch die van de arrondissementen overschrijden. Er zijn 62 regio's binnen de werking van Kind & Gezin. De grenzen worden bepaald op basis van het aantal geboorten. Binnen elke regio zijn er jaarlijks ongeveer een 1000-tal geboorten. In de meer landelijke gebieden zijn regio's van Kind en Gezin een combinatie van meerdere gemeenten. Enkel Brussel, Gent en Antwerpen bestaan uit meerdere K&G-regio's. De andere centrumsteden vormen zijn één regio of zijn onderdeel van een regio die grotendeels bestaat uit de centrumstad aangevuld met enkele naburige gemeenten.

Er wordt gekozen voor één regiodefinitie voor alle onderdelen van het onderzoeksprogramma. Dit vergemakkelijkt het leggen van contacten met voorzieningen in de onderzoeksregio's, verhoogt de naambekendheid van het onderzoek en laat toe om onderzoeksinspanningen te bundelen.

De volgende vraag is het bepalen van het aantal regio's. Hierbij is een evenwicht gezocht tussen onderzoeksmatige en pragmatische overwegingen. Onderzoeksmatig moet het aantal regio's voldoende hoog zijn om diversiteit toe te laten. Het onderzoek wil niet zozeer een representatief beeld bieden van Vlaanderen aan de hand van de gekozen regio's, maar hanteert een comparatieve benadering die regio's met mekaar vergelijkt en op die manier determinanten van zorgbehoeften en zorggebruik detecteert. De achterliggende logica is dat eveneens kenmerken van de regio's deze fenomenen bepalen. De lokale context is mede bepalend voor de wijze waarop zorgbehoeften zich ontwikkelen, voor de wijze waarop mensen op zoek gaan naar zorg en effectief gebruik maken van voorzieningen. Door vooral representativiteit na te streven dreigen die meer fijnmazige kenmerken over het hoofd gezien te worden. Pragmatische overwegingen hebben betrekking op het beheersen van de werklust. Hoe meer regio's in het onderzoek betrokken worden, hoe meer lokale voorzieningen gecontacteerd en overtuigd moeten worden om deel te nemen aan het onderzoek. De combinatie van beide overwegingen resulteert in een aantal van 6 à 9 regio's.

Drie principes vormen bij de selectie van de regio's het uitgangspunt: (1) diversiteit, (2) stedelijkheid en (3) provinciale spreiding. Diversiteit heeft betrekking op de vraagzijde (socio-economische kenmerken van de in de regio aanwezige bevolking). De bedoeling is zowel extreme regio's als gemiddelde regio's op te nemen. Gemiddelde regio's zijn regio's waarvan de score op de indicatoren eerder aansluit bij het Vlaamse gemiddelde. Extreme regio's zijn regio's die sterk lager of hoger scoren dan het Vlaamse gemiddelde. Het zijn dus regio's die het opvallend slechter doen in vergelijking met de rest van Vlaanderen. Op het gebied van stedelijkheid wordt er gestreefd naar stedelijke en landelijke regio's. Voor provinciale spreiding is het de intentie dat elke provincie minstens via één regio vertegenwoordigd is.

1.1 Achtergestelde buurten in stadsgewesten

In eerste instantie bekijken we de mate van achterstelling in de Vlaamse stadsgewesten. Hiervoor baseren we ons op de studie van Kesteloot e.a. (2006) die de achtergestelde buurten in de Belgische stadsgewesten in kaart bracht. Dit gebeurde op basis van een samengestelde index die steunt op 22 kenmerken, afkomstig uit de socio-economische enquête van 2001:

1. aandeel eigenaarswoningen
2. beschikbare woonvertrekken
3. staat van de woning
4. aandeel woningen zonder centrale verwarming
5. perceptie van de kwaliteit van de woonomgeving
6. aandeel eenouderhuishoudens met geen enkele persoon met diploma van hoger secundair
7. aandeel alleenstaanden zonder minstens een diploma hoger secundair
8. belang van het aandeel personen met diploma hoger onderwijs ten opzichte van het totaal aantal personen dat zijn studies beëindigd heeft
9. aandeel huishoudens met kinderen waarvan minstens één persoon in het bezit is van een diploma hoger secundair
10. aandeel 12-25 jarigen die een opleiding volgen in het ASO of die een diploma hebben van minstens hoger ASO.
11. aandeel tewerkgestelden in de tertiaire sector die laag gekwalificeerde diensten verleent
12. aandeel arbeiders in de actieve beroepsbevolking
13. aandeel werkzoekenden in de beroepsbevolking
14. aandeel langdurig werklozen (+ 2 jaar) in de beroepsbevolking
15. aandeel werknemers met contract van onbepaalde duur t.o.v. actieve beroepsbevolking
16. aandeel huishoudens waar geen enkel lid beschikt over inkomsten uit tewerkstelling
17. aandeel woningen die beschikken over een vaste telefoon
18. uitrusting van huishoudens met PC en internetaansluiting
19. aantal huishoudens zonder auto
20. mediaan inkomen per aangifte
21. indicator voor de subjectieve gezondheidstoestand
22. aandeel vreemdelingen afkomstig van buiten de 15 oude lidstaten van de EU of ander rijk ontwikkelde landen.

Dit leidt tot een 8-voudige typologie van achtergestelde buurten in stadsgewesten. Deze typologie is gebaseerd op de graad van achterstelling en op de aanwezigheid van migranten in de buurt. Onderstaande tabel geeft de bevolkingsgrootte per buurttype voor de verschillende Belgische stadsgewesten.

Tabel 1. Bevolking woonachtig in buurten in moeilijkheden naar type en stadsgewest, met de 30%-bevolkingsdrempel.

(drempel: 30% van de totale bevolking van de stadsgewesten)

	Sociaal in grote moeilijkheden		Belgen in grote moeilijkheden		Migranten in grote moeilijkheden		Sociaal in moeilijkheden		In moeilijkheden		In gentrificatie		In lichte moeilijkheden		Universitaire campus		TOTAAL	
	Bevolkings-aantal	Aantal buurten	Bevolkings-aantal	Aantal buurten	Bevolkings-aantal	Aantal buurten	Bevolkings-aantal	Aantal buurten	Bevolkings-aantal	Aantal buurten	Bevolkings-aantal	Aantal buurten	Bevolkings-aantal	Aantal buurten	Bevolkings-aantal	Aantal buurten	Bevolkings-aantal	Aantal buurten
Brussel	17958	13	3697	4	180113	80	11957	17	12521	11	117460	65	157409	100	2434	5	503549	295
Luik	3417	1	10966	14	334	1	4162	7	90133	72	20215	14	151732	158			280959	267
Charleroi	8799	9	6558	8	2724	4	1119	3	136030	139	3662	3	99014	108			257906	274
Antwerpen	717	1	931	1	11595	4	11144	4	25017	11			106957	55			156361	76
Bergen	2985	4	3375	5			365	1	96810	93	8293	7	24256	30			136084	140
La Louvière	2823	2	3438	4			661	1	21416	27			68553	68			96891	102
Gent			1677	3			8797	5			3366	2	63211	28			77051	38
Verviers					3820	2	541	1	14311	14	2262	1	17630	18			38564	36
Namen			2012	2					13881	12	3923	4	12609	13			32425	31
Oostende													27315	20			27315	20
Hasselt					12469	4	3165	4	4953	2			5691	5			26278	15
Doornik									7153	7	7815	6	10167	15			25135	28
Sint-Niklaas							858	1				1	12999	10			13857	12
Mechelen			1314	1			3318	2			670		7223	8			12525	11
Kortrijk							772	1	534	1		3	8332	9			9638	14
Leuven	1031	1									1593		2938	4	361	1	5923	6
Brugge													2536	4			2536	4
Totaal	37730	31	33968	42	211055	95	46859	47	422759	389	169259	106	778572	653	2795	6	1702997	1369

Uit tabel 1 blijkt dat 503.549 van de 1.702.997 mensen die zich in België bevinden in achtergestelde buurten in stadsgewesten, in Brussel wonen. Het betreft hier dus bijna een derde van het totale aantal. Voor Vlaanderen scoort Antwerpen het hoogst. Het Antwerpse aantal is bovendien meer dan dubbel zo groot als de tweede in de lijst, Gent. Wanneer we Antwerpen en Gent onderling vergelijken, blijkt ook de ernst van de moeilijkheden sterk te verschillen. Wanneer we de eerste drie kolommen optellen, dan heeft Antwerpen meer dan 13.000 personen in grote moeilijkheden. In Gent is dit aantal slechts 1677. Bovendien gaat het hier om Belgen, terwijl in Antwerpen er een groot overwicht is van migranten in grote moeilijkheden.

Het derde Vlaamse stadsgewest met een grote concentratie van mensen in achtergestelde buurten is Oostende, kort op de voet gevolgd door Hasselt (wat in deze studie staat voor het stadsgewest Hasselt-Genk). De belangrijkste verschillen tussen beide regio's zijn de graad van moeilijkheden en het onderscheid tussen Belgen en migranten. In Oostende bevindt het totale aantal zich in lichte moeilijkheden, terwijl in Hasselt-Genk 12.469 migranten zich in grote moeilijkheden bevinden. Dit onderzoek wijst er dus op dat de grootste achterstelling in Vlaamse stadsgewesten zich achtereenvolgens bevindt in Antwerpen, Gent, Oostende, Hasselt-Genk, Sint-Niklaas en Mechelen. Wanneer we extreme regio's in verstedelijkte gebieden willen selecteren, geeft deze studie een volledig zicht op de concentratie van achtergestelde personen.

1.2 Stedelijkheid in Vlaanderen

Naast de concentratie van achtergestelde bevolkingsgroepen is stedelijkheid een tweede selectiecriteria. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen maakt de volgende indeling naar stedelijkheid:

1. Het Vlaams stedelijk gebied rond Brussel

Asse, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Grimbergen, Kraainem, Linkebeek, Machelen, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem en Zaventem.

2. Grootstedelijke gebieden

Antwerpen (delen van de gemeenten Aartselaar, Antwerpen, Boechout, Borsbeek, Edegem, Hemiksem, Hove, Kontich, Lint, Mortsel, Niel, Schelle, Wijnegem, Wommelgem en Zwijndrecht), Gent (delen van Evergem, De Pinte, Destelbergen, Gent, Melle en Merelbeke).

3. Regionaalstedelijke gebieden

Aalst (delen van Aalst en Denderleeuw), Brugge (delen van Brugge, Damme, Jabbeke, Oostkamp en Zedelgem), Hasselt-Genk (delen van Diepenbeek, Hasselt, Genk en Zonhoven), Kortrijk (delen van Deerlijk, Harelbeke, Kortrijk, Kuurne, Wevelgem en Zwevegem), Leuven, Mechelen (delen van Mechelen en Sint-Katelijne-Waver), Oostende (delen van Bredene, Middelkerke en Oostende), Roeselare (delen

van Ingelmunster, Izegem en Roeselare), St.-Niklaas, Turnhout (delen van Beerse, Turnhout, Oud-Turnhout en Vosselaar).

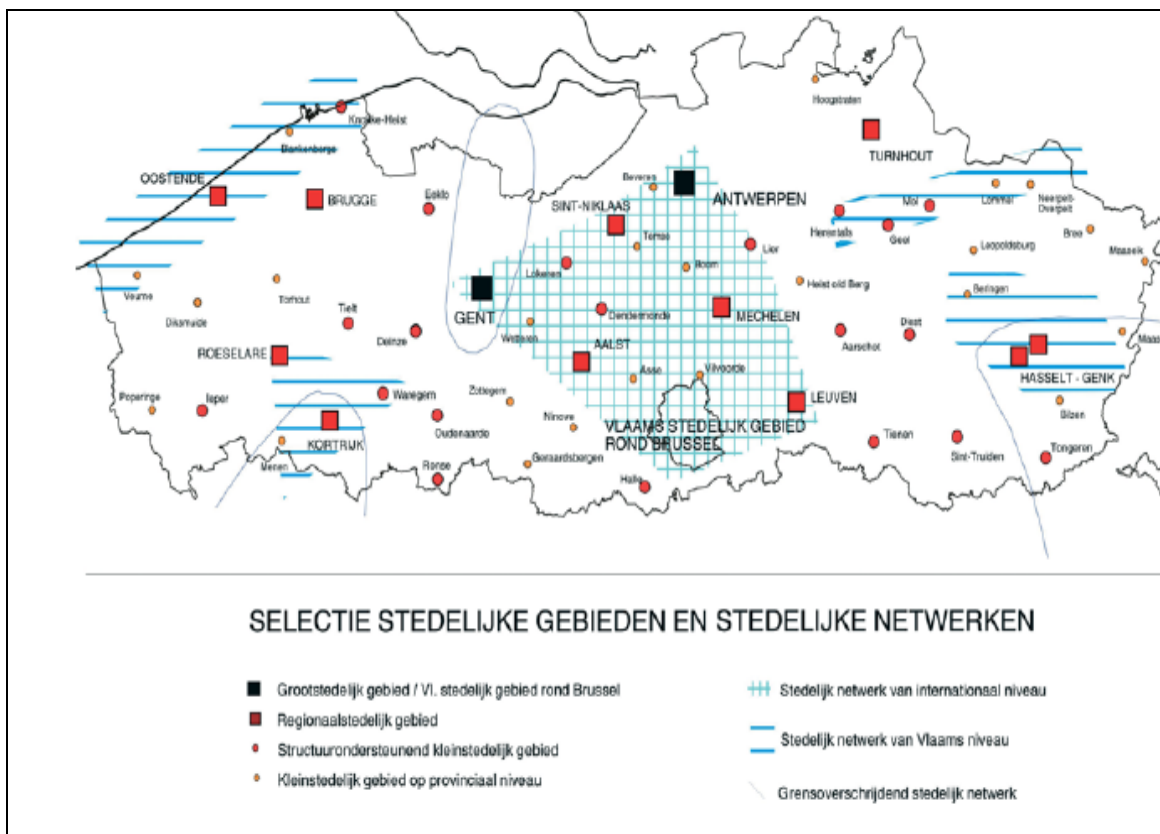
4. *Structuurondersteunende kleinstedelijke gebieden*

Aarschot, Deinze, Dendermonde, Diest, Eeklo, Geel, Halle, Herentals, Ieper, Knokke-Heist, Lier, Lokeren, Mol, Oudenaarde, Ronse, Sint-Truiden, Tielt, Tienen, Tongeren, Waregem.

5. *Kleinstedelijke gebieden op provinciaal niveau:*

Asse, Beringen, Beveren, Bilzen, Blankenberge, Boom, Bree, Geraardsbergen, Leopoldsburg, Maaseik, Maasmechelen, Menen, Neerpelt-Overpelt, Ninove, Temse, Torhout, Veurne, Wetteren, Diksmuide, Heist-op-den-Berg, Hoogstraten, Lommel, Poperinge, Zelzate, Zottegem.

Figuur 1 Stedelijke gebieden in Vlaanderen en Brussel

Bron: *Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen*

Dit leidt tot de bovenstaande kaart van Vlaanderen, die resulteert in de volgende vaststellingen. Ten eerste valt het Grootstedelijke gebied op dat zich uitstrekt binnen de denkbeeldige vierhoek Gent-Antwerpen-Leuven-Brussel. Hiertoe behoren ook Aalst, Sint-Niklaas en Mechelen. Daarnaast zijn er de stedelijke netwerken aan de kust, rond Kortrijk, in de regio Geel-Mol en Hasselt-Genk-Maasmechelen. Op basis van deze kaart vallen ook een aantal weinig of niet verstedelijkte gebieden op: de streek rond Poperinge-Diksmuide-Ieper, Oudenaarde-Ronse-Geraardsbergen,

Tienen-Sint-Truiden, de Noorderkempen, Eeklo, Diest-Aarschot, Tongeren, Maaseik, Torhout-Tielt, Deinze.

1.3 Een eerste selectie

Op basis van achtergestelde buurten in stadsgewesten, mate van verstedelijking en provinciale spreiding wordt een eerste selectie gemaakt van 10 regio's van Kind en Gezin: Oostende, Ieper, Gent, Oudenaarde, Antwerpen, Mechelen, Tienen, Genk, Geel, Tielt-Winge. De onderstaande tabel maakt duidelijk welke gemeenten tot de K&G-regio's behoren (Tabel 2). De geselecteerde regio's van Kind en Gezin verschillen in belangrijke mate qua bevolkingsaantal, gaande van 87.000 tot 147.000 (Antwerpen en Gent buiten beschouwing gelaten). Ook het aantal gemeenten dat tot een regio behoort, verschilt aanzienlijk.

Tabel 2. Gemeenten per geselecteerde K&G-regio.

Kind&Gezin Regio	Gemeente	Bevolking
	Vlaams Gewest	6016024
Ieper	Heuvelland	8217
Ieper	Ieper	34897
Ieper	Langemark-Poelkapelle	7780
Ieper	Mesen	988
Ieper	Poperinge	19623
Ieper	Vleteren	3636
Ieper	Zonnebeke	11758
Totaal Ieper		86899
Oostende	Bredene	15118
Oostende	De Haan	11925
Oostende	Gistel	11125
Oostende	Ichtegem	13423
Oostende	Middelkerke	17841
Oostende	Oostende	68931
Oostende	Oudenburg	8929
Totaal Oostende		147292

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

Kind&Gezin Regio	Gemeente	Bevolking
Genk	As	7497
Genk	Diepenbeek	17706
Genk	Genk	63787
Genk	Opglabbeek	9607
Genk	Zutendaal	6929
Totaal Genk		105526
Gent		233120
Oudenaarde	Horebeke	2004
Oudenaarde	Kluisbergen	6161
Oudenaarde	Kruishoutem	8130
Oudenaarde	Maarkedal	6468
Oudenaarde	Oudenaarde	28517
Oudenaarde	Ronse	24158
Oudenaarde	Wortegem-Petegem	5977
Oudenaarde	Zingem	6793
Totaal Oudenaarde		88208
Tielt-Winge	Aarschot	27864
Tielt-Winge	Bekkevoort	5826
Tielt-Winge	Diest	22740
Tielt-Winge	Holsbeek	9205
Tielt-Winge	Lubbeek	13660
Tielt-Winge	Scherpenheuvel-Zichem	22064
Tielt-Winge	Tielt-Winge	10009
Totaal Tielt-Winge		111368

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

Kind&Gezin Regio	Gemeente	Bevolking
Tienen	Bierbeek	9147
Tienen	Boutersem	7532
Tienen	Geetbets	5765
Tienen	Glabbeek	5189
Tienen	Hoegaarden	6225
Tienen	Kortenaken	7540
Tienen	Landen	14682
Tienen	Linter	7037
Tienen	Tienen	31835
Tienen	Zoutleeuw	7947
Totaal Tienen		102899
Antwerpen		461496
Geel	Balen	20276
Geel	Geel	35189
Geel	Laakdal	14951
Geel	Meerhout	9361
Geel	Mol	32751
Totaal Geel		112528
Mechelen		78268

Bron: Databank Lokale Statistieken, Studiedienst Vlaamse Regering

Antwerpen, Gent, Oostende en Mechelen worden in de eerste selectie gekozen omwille van hun sterke verstedelijking en de sterke concentratie van achtergestelde groepen. De overige gekozen regio's zijn eerder landelijk van aard. Tienen, Tielt-Winge en Ieper zijn drie kleinstedelijke gebieden, inclusief een aantal landelijke gemeenten. Oudenaarde is een interessante regio, vooral omwille van de aanwezigheid van Ronse met zijn hoog percentage geboorten in kansarme gezinnen. De volgende paragraaf gaat dieper in op de specifieke kenmerken van de verschillende regio's.

1.4 Een tweede selectie

Het is de bedoeling het aantal onderzochte regio's te beperken tot 6 à 8, zoals in het onderzoeksdesign beschreven. Deze paragraaf onderbouwt de regioselectie aan de

hand van een aantal relevante indicatoren die afkomstig zijn uit de lokale statistieken van de Studiedienst van de Vlaamse Regering en die voor de geselecteerde regio's werden verzameld (met uitzondering van Brussel aangezien ze niet allemaal beschikbaar zijn). Gezien de drie doelgroepen (kinderen en jongeren, volwassenen en ouderen) van programma 1 wordt er gekozen voor de volgende zes hoofdindicatoren:

1. geboorten in kansarme gezinnen in 2005
2. aandeel leefloongerechtigden in 2006
3. werkloosheidsgraad in 2005
4. aantal 65+ / aantal 0-64 jarigen in 2006
5. aandeel gerechtigden IGO (Gewaarborgd Inkomen voor Bejaarden) en GIB (InkomensGarantie voor Ouderen) in 2006
6. SIF-migranten in 2003 (niet-Europese migranten plus Spanjaarden, Italianen, Grieken en Portugezen)

De eerste indicator wijst op armoede en achterstelling bij kinderen en jongeren en is afkomstig van Kind & Gezin. Kind & Gezin hanteert zes indicatoren om te spreken van een geboorte in een kansarm gezin. Men spreekt van kansarmoede als minstens drie van de zes volgende kenmerken aanwezig zijn:

- Beschikbaar maandinkomen: onregelmatig maandinkomen, beschikbaar inkomen lager dan bedrag leefloon, leven van werkloosheidsuitkering en/of leefloon.
- Opleiding ouders: Lager Onderwijs, Beroepsonderwijs, Buitengewoon Onderwijs, niet beëindigd Lager Secundair Onderwijs en/of analfabeet.
- Arbeidssituatie ouders: precaire tewerkstelling, werkloosheid van beide ouders of van de alleenstaande ouder en/of werkzaam in beschutte werkplaats.
- Stimulatie niveau: laag stimulatie niveau kinderen, niet of onregelmatig volgen van Kleuteronderwijs en/of moeilijkheden verzorging kinderen.
- Huisvesting: verkrotte, ongezonde en/of onveilige woning, te klein en/of te weinig nutsvoorzieningen.
- Gezondheid: zwakke gezondheid van de gezinsleden, gebrek aan kennis over en deelname aan de gezondheidszorg, chronische ziektes en/of handicaps in het gezin.

Het aandeel leefloongerechtigden binnen de bevolking en werkloosheidsgraad worden beschouwd als proxy's voor de socio-economische situatie van volwassenen. Het aandeel 65-plussers is een indicator voor de mate van vergrijzing. Het aandeel IGO en GIB is een indicator voor armoede bij ouderen. De aanwezigheid van SIF-migranten is een indicator voor diversiteit. We beseffen dat deze laatste niet helemaal de lading dekt van de definitie die het Vlaamse minderhedendecreet geeft van etnisch-culturele minderheden. Hierin worden etnisch-culturele minderheden gedefinieerd als "het geheel van de allochtonen, de vluchtelingen en de woonwagenbewoners en de niet tot voornoemde groepen behorende vreemdelingen

die zich in België bevinden zonder wettig verblijfsstatuut¹". Bovendien zijn deze cijfers enigszins verouderd, maar er zijn geen cijfers voorhanden die nauwer aansluiten bij deze definitie.

Het is evident dat er nog heel wat andere indicatoren relevante informatie opleveren. We denken bijvoorbeeld aan het aandeel kinderen met een verhoogde kinderbijslag, het aandeel titularissen met een voorkeursregeling in de ziekteverzekering, het mediaaninkomen ... Zij zullen in een latere fase gebruikt worden om de gekozen regio's verder te omschrijven. We beperken ons nu tot zes hoofdindicatoren om de selectie te onderbouwen.

---

¹ Alloctonen die behoren tot etnisch-culturele minderheden: alloctonen zijn die personen die zich in een achterstandspositie bevinden vanwege hun etnische afkomst en/of hun zwakke sociaal-economische situatie en die voldoen aan minstens twee van de volgende criteria: anderstalig, vreemde (afkomstig van buiten België) origine ouders of grootouders, behoren tot een niet-Westerse cultuur.
Vluchtelingen: personen die zich in België bevinden en die aan een van de volgende voorwaarden voldoen: (a) zij zijn door België als vluchteling erkend op basis van het Internationaal Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, ondertekend in Genève op 28 juli 1951; (b) zij hebben in België asiel aangevraagd en hun aanvraag werd niet definitief afgewezen.
Woonwagenbewoners: personen met een nomadische cultuur, die zich legaal in België bevinden en die traditioneel in een woonwagen wonen of gewoond hebben, in het bijzonder de autochtone voyageurs en de zigeuners, en degenen die met deze personen samenleven of er in de eerste graad van afstammen.

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

Regio	Gemeente	Bevolking	Aandeel geboorten kansarme gezinnen	Aandeel leefloners (/ 1000 inw.)	Werkloos- heidsgraad	65+ / 0-64 jarigen	Aandeel GIB en IGO (/ 1000 inw. +65)	Aandeel SIF migranten
	Vlaams Gewest	6016024	5,65	3,50	8	17,57%	53,50	2,31%
leper	Heuvelland	8217	2,53	2,40	5,7	17,39%	97,80	0,24%
leper	leper	34897	5,90	2,70	6,8	19,05%	85,60	0,56%
leper	Langemark- Poelkapelle	7780	4,76	1,80	5,2	17,59%	82,60	0,13%
leper	Mesen	988	12,50	1,00	12,5	20,08%	51,30	1,01%
leper	Poperinge	19623	2,60	1,10	6,1	18,94%	111,50	0,25%
leper	Vleteren	3636	0,00	1,10	5	18,73%	145,40	0,22%
leper	Zonnebeke	11758	0,93	0,90	4,7	18,21%	98,80	0,20%
Totaal leper		86899	3,82	1,57	6,57	18,62%	96,14	0,36%
Oostende	Bredene	15118	3,27	2,70	8,8	15,62%	57,10	0,56%
Oostende	De haan	11925	5,21	1,90	8,2	22,72%	50,70	0,39%
Oostende	Gistel	11125	2,08	1,80	6	16,55%	75,60	0,23%
Oostende	Ichtegem	13423	5,79	2,20	5,8	16,87%	95,60	0,15%
Oostende	Middelkerke	17841	5,48	5,10	8,1	23,84%	54,70	0,56%
Oostende	Oostende	68931	10,51	7,60	11,7	24,80%	64,70	1,53%
Oostende	Oudenburg	8929	3,80	1,10	5,3	18,07%	67,70	0,22%
Totaal Oostende		147292	7,13	3,20	7,7	21,81%	66,59	0,92%
Genk	As	7497	0,00	1,20	10,2	13,51%	25,20	1,91%
Genk	Diepenbeek	17706	1,51	1,40	8,4	12,76%	35,50	1,30%
Genk	Genk	63787	5,31	2,10	17,7	15,02%	38,30	14,21%
Genk	Opglabbeek	9607	3,64	0,50	8,4	11,30%	36,10	3,52%
Genk	Zutendaal	6929	1,45	0,60	9,4	12,00%	26,70	2,18%
Totaal Genk		105526	3,98	1,16	10,82	14,01%	32,36	9,41%

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

Regio	Gemeente	Bevolking	Aandeel geboorten kansarme gezinnen	Aandeel leefloners (/ 1000 inw.)	Werkloos- heidsgraad	65+ / 0-64 jarigen	Aandeel GIB en IGO (/ 1000 inw. +65)	Aandeel SIF migranten
GENT		233120	11,46	14,40	13,7	18,22%	64,90	5,03%
Oudenaarde	Horebeke	2004	0,00	0,50	3,8	19,26%	48,80	0,05%
Oudenaarde	Kluisbergen	6161	3,70	1,30	5,6	19,30%	53,30	0,31%
Oudenaarde	Kruishoutem	8130	1,20	0,50	4,3	17,41%	100,50	0,26%
Oudenaarde	Maarkedal	6468	0,00	0,80	4,8	20,28%	72,60	0,17%
Oudenaarde	Oudenaarde	28517	3,76	2,80	5,3	19,49%	58,70	0,69%
Oudenaarde	Ronse	24158	16,98	7,40	14	19,01%	44,80	2,68%
Oudenaarde	Wortegem- Petegem	5977	3,39	0,80	4	16,27%	70,00	0,20%
Oudenaarde	Zingem	6793	3,33	0,40	5,1	18,46%	68,30	0,19%
Totaal Oudenaarde		88208	7,10	1,81	5,86	18,90%	64,63	1,04%
Tielt-Winge	Aarschot	27864	1,69	1,10	6,8	19,19%	43,10	0,51%
Tielt-Winge	Bekkevoort	5826	1,75	0,20	5	19,24%	77,90	0,41%
Tielt-Winge	Diest	22740	4,23	2,40	8,5	17,26%	54,60	2,10%
Tielt-Winge	Holsbeek	9205	3,61	0,70	4,3	16,00%	47,40	0,34%
Tielt-Winge	Lubbeek	13660	0,72	1,00	4,4	15,73%	51,60	0,35%
Tielt-Winge	Scherpenheuvel- Zichem	22064	5,23	0,50	7	19,10%	31,00	0,51%
Tielt-Winge	Tielt-Winge	10009	1,09	1,10	5,3	15,70%	59,30	0,38%
Totaal Tielt-Winge		111368	2,83	1,00	5,9	17,78%	52,13	0,78%

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

Regio	Gemeente	Bevolking	Aandeel geboorten kansarme gezinnen	Aandeel leefloners (/ 1000 inw.)	Werkloos- heidsgraad	65+ / 0-64 jarigen	Aandeel GIB en IGO (/ 1000 inw. +65)	Aandeel SIF migranten
Tienen	Bierbeek	9147	0,00	2,20	4,3	16,52%	31,90	0,50%
Tienen	Boutersem	7532	2,90	2,30	4,2	16,49%	43,50	0,66%
Tienen	Geetbets	5765	4,35	1,20	7,2	18,64%	79,00	0,43%
Tienen	Glabbeek	5189	0,00	0,20	4,2	18,69%	52,30	0,35%
Tienen	Hoegaarden	6225	2,86	0,80	5,7	18,83%	51,70	0,42%
Tienen	Kortenaken	7540	0,00	0,70	4,5	20,62%	106,40	0,27%
Tienen	Landen	14682	1,47	3,40	7,7	19,42%	40,40	0,52%
Tienen	Lintier	7037	1,59	1,10	5	18,12%	67,70	0,28%
Tienen	Tienen	31835	6,13	3,70	7,9	20,43%	46,70	1,48%
Tienen	Zoutleeuw	7947	0,00	0,50	6,3	18,76%	73,20	0,48%
Totaal Tienen		102899	2,98	1,61	5,7	19,09%	59,28	0,77%
Antwerpen		461496	22,69	9,10	15,7	21,12%	57,60	7,72%
Geel	Balen	20276	3,68	1,00	8,1	16,15%	30,20	0,45%
Geel	Geel	35189	3,19	5,70	7,2	16,96%	45,40	0,99%
Geel	Laakdal	14951	6,48	0,50	7,2	16,28%	52,20	0,52%
Geel	Meerhout	9361	3,66	1,30	6,8	17,06%	37,90	0,33%
Geel	Mol	32751	2,27	1,00	8,3	16,93%	27,80	1,51%
Totaal Geel		112528	3,39	1,90	7,52	16,72%	38,70	0,93%
Mechelen		78268	14,61	9,80	11,3	18,29%	54,20	5,08%

De onderstaande tabel (Tabel 3) vat de informatie uit de omvangrijke tabellen samen. Telkens wordt vergeleken met het Vlaamse gemiddelde. De symbolen worden als gevolgd gedefinieerd:

++ = sterk boven het Vlaamse gemiddelde

+ = boven het Vlaamse gemiddelde

0 = Vlaamse gemiddelde

- = onder het Vlaamse gemiddelde

-- = sterk onder het Vlaamse gemiddelde

Deze beoordeling is gebaseerd op een vergelijking tussen het gemiddelde en de score voor de gemeente en wordt verder in dit werkdocument geobjectiveerd door te werken met percentielen om extremen te berekenen. Tabel 3 moet vooral bijdragen tot het verminderen van het aantal regio's in het onderzoek.

Tabel 3. De scores van de 10 regio's op de 7 hoofdindicatoren.

	Kansarme geboorte	Leefloon	Werkloos- heid	65+/ 0-64	GIB/IGO	SIF- migrant
Ieper	--	--	-	+	++	--
Oostende	+	0	0	0	+	--
Genk	-	--	+	--	--	++
Gent	?	++	++	0	+	++
Oudenaarde	+	--	--	0/+	+	--
Tielt-Winge	--	--	--	-/0	-	--
Tienen	--	--	--	+	+	--
Geel	-/--	-/--	0	-	-/--	--
Mechelen	++	++	+;++	0	0	++
Antwerpen	++	++	++	+	0/+	++

Deze tabel leidt in de eerste plaats tot drie algemene vaststellingen. De cijfers op regioniveau kunnen ervoor zorgen dat intraregionale verschillen worden weggeveegd. Het is dan ook van belang om voortdurend de cijfers op gemeentelijk niveau in het achterhoofd te houden. Ten tweede, voor elke indicator zijn er minstens twee regio's die sterk afwijken in negatieve zin van het Vlaamse gemiddelde. Dit laat toe om in Programma 2 interventies in de ene regio te implementeren en de resultaten vervolgens te vergelijken met een controleregio.

Per hoofdindicator kunnen we de volgende vaststellingen doen:

1. Aantal geboorten in kansarme gezinnen:
  - a. Grote verschillen tussen de regio's
  - b. Uitschieters zijn Ronse en Mechelen. Daarnaast scoren ook volgende steden en gemeenten hoog: Oostende en Mesen.
  - c. De regio's Ieper (met uitzondering van Menen), Genk, Tielt-Winge, Tienen (met uitzondering van de stad Tienen) en Geel scoren lager dan het Vlaamse gemiddelde.
2. Aandeel leefloongerechtigden per 1000 inwoners.

- a. Ongeveer 50% van de leefloongerechtigden in Vlaanderen woont in een van de 13 centrumsteden. Dit blijkt ook uit deze cijfers.
  - b. Gemeenten/steden met een groot percentage leefloongerechtigden in onze selectie zijn: Oostende en Middelkerke, Gent (4 keer meer), Ronse, Mechelen, en Antwerpen.
  - c. Gent en Mechelen hebben het hoogste aandeel leefloongerechtigden.
  - d. Nog een opvallende vaststelling: Genk scoort één derde lager dan het Vlaamse gemiddelde, ondanks het feit dat het hier gaat om een centrumstad en ondanks da de werkloosheidsgraad die meer dan twee keer hoger is dan in Vlaanderen. Er is geen enkele gemeente of stad in de huidige selectie die een hogere werkloosheidsgraad heeft dan Genk.
3. Aandeel ouderen in de bevolking:
- a. Ook hier scoort de regio Oostende het hoogst, op de voet gevolgd door Antwerpen. Middelkerke, Oostende en De Haan scoren bovendien nog hoger dan het regiogemiddelde. De stad Oostende is hierbij trouwens de absolute uitschieter.
  - b. Genk scoort zeer laag, wat wijst op een jonge bevolking.
4. Aandeel ouderen met GIB of IGO
- a. De regio Ieper scoort hier het hoogst, gevolgd door Oostende, Gent en Oudenaarde.
5. Culturele diversiteit:
- a. SIF-migranten wordt hier als indicator gebruikt. Dit zijn de niet-Europese nationaliteiten plus Italianen, Grieken, Spanjaarden en Portugezen.
  - b. Absolute uitschieter is Genk, voornamelijk te verklaren worden door het grote aantal Italianen.
  - c. Andere hoge scores: Antwerpen, Gent en Mechelen.

In de eerste plaats worden Antwerpen en Gent weerhouden, maar als regio zijn deze te omvangrijk. Daarom wordt op basis van de cijfers van Kind & Gezin gekozen voor Antwerpen-Noord 1 en Gent 1. Beide scores significant slechter dan de overige delen van beide steden. Gezien er om pragmatische redenen slechts een beperkt aantal regio's geselecteerd worden, is er geopteerd voor meer achtergestelde delen van beide steden.

In de eerste plaats worden Antwerpen-Noord 1 en Gent 1 weerhouden omwille van hun sterke concentratie van achterstelling, hun diversiteit en hun stedelijk karakter. Oostende wordt als derde centrumstad opgenomen. Op basis van de scores op de zes kenmerken lijkt dit op het eerste gezicht een vreemde keuze. Binnen deze regio kunnen echter sterke verschillen vastgesteld worden. In Oostende en Middelkerke valt het hoge percentage leefloongerechtigden en ouderen op. Genk wordt weerhouden omwille van de achterstellingskenmerken, de landelijkheid van de omliggende gemeenten en omdat het in de eerste selectie de enige regio in Limburg is. De regio Oudenaarde wordt weerhouden omwille van de typische kernmerken van Ronse en in mindere mate van Oudenaarde zelf. Gezien het landelijke karakter en de sterk verouderde bevolking wordt ook Ieper in de definitieve selectie weerhouden.

Tot nu toe ontbreken nog enkele kleinstedelijke en landelijke regio's. Hiervoor liggen Tienen, Tielt-Winge en Geel in de weegschaal. Deze drie regio's hebben een gemiddeld of positief socio-economisch profiel. Gezien de ligging wordt er in de eerste plaats gekozen voor Geel. Gezien er geen regio uit Vlaams-Brabant aanwezig is, gaat de voorkeur naar Tienen of Tielt-Winge. Er wordt geopteerd voor Tielt-Winge.

Er wordt ook gekozen voor een regio in Brussel. Kind en Gezin kent drie Brusselse regio's. Er wordt gekozen voor Brussel-Noord, omdat op basis van het aantal Nederlandssprekende schepenen verondersteld wordt dat hier het grootste aantal Nederlandssprekenden wonen. Brussel-Noord als regio bestaat uit de volgende gemeenten: Jette, Ganshoren, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Agatha-Berchem en Koekelberg. Bovendien behoren hiertoe ook nog enkele buurten van Brussel-Stad: Laken, Neder-Over-Heembeek en Haren.

2 Beschrijving van de weerhouden regio's

In wat volgt wordt het socio-economische profiel van de regio's beschreven en gesitueerd ten opzichte van het Vlaamse gemiddelde. Dit gebeurt aan de hand van een aantal relevante indicatoren uit de lokale statistieken van de Studiedienst van de Vlaamse regering. De volgende indicatoren zijn geselecteerd:

KA	Aandeel geboortes in kansarme gezinnen in 2005
SCHO	Aandeel leerlingen met schoolse vertraging in het lager onderwijs 2006
BJZ	Aantal jongeren onder maatregel Bijzondere Jeugdzorg 2004, als % van totaal aantal - 20 jarigen
WGH	Werkgelegenheidsgraad: het totaal aantal arbeidsplaatsen in een bepaalde gemeente/inwoners van 18 tot en met 64 jaar in 2003
WLH	Werkloosheidsgraad: het aantal NWWZ jonger dan 65 jaar /de beroepsbevolking jonger dan 65 jaar in 2005
LL	Aandeel leefloongerechtigden per 1000 inwoners in 2006
VOOR	Aandeel rechthebbende met voorkeursregeling in de ziekteverzekering (per 1000 inwoners) 2006 ²
HAND	Percentage gerechtigden tegemoetkoming handicap 2006
GRIJS	Grijze druk (verhouding tussen het aantal 60+ en het aantal 20- tot 59-jarigen) 2006

² In grote lijnen hebben de volgende categorieën recht op een verhoogde tussenkomst in de terugbetaling van hun medische kosten: weduwnaars en weduwen, invaliden, gepensioneerden en (volle) wezen (de oude WIGW-categorieën) en hun personen ten laste; gerechtigden op een leefloon en personen die steun ontvangen van een OCMW; gerechtigden op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden of die het recht op rentebijslag behouden of op de inkomensgarantie voor ouderen en hun personen ten laste; gerechtigden op een tegemoetkoming aan gehandicapten en hun personen ten laste; kinderen met kinderbijslag (regeling loonarbeiders en zelfstandigen); gerechtigden die ten minste 50 jaar zijn en sinds ten minste één jaar de hoedanigheid van volledig werkloze hebben; gerechtigden en hun personen ten laste die via de Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden en de Dienst Overzeese Sociale Zekerheid genieten van de voorkeursregeling. Er is wel een inkomensvoorwaarde: het recht kan pas toegekend worden voor zover het belastbare bruto gezinsinkomen op jaarbasis het bedrag van 13.246,34 euro (01/08/2005) voor de gerechtigde (titularis), verhoogd met 2.452,25 euro (01/08/2005) voor elke persoon ten laste, niet overschrijdt.

GIB / IGO	Aandeel gerechtigden op een Gewaarborgd Inkomen voor Bejaarden (GIB) en InkomensGarantie voor Ouderen (IGO) (per 1000 inwoners vanaf 65 jaar) 2006
HAB	Aandeel gerechtigden op een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (per 1000 inwoners vanaf 65 jaar) 2006 ³
MED	Mediaaninkomen 2003
AAN2	Aandeel belastingaangiften < 20,000 euro
SIF	Aantal SIF-vreemdelingen 2003 (per 1000 inwoners)
NIEU	Aantal nieuwkomers 2004 (per 1000 inwoners)
MIG	Migratiesaldo (aantal inwijkingen - aantal uitwijkingen) 2005 (per 1000 inwoners, ook binnenlandse migratie wordt meegerekend)

Voor de steden Gent en Antwerpen worden de indicatoren voor de volledige stad weergegeven. De redenen hiervoor komen aan bod in paragraaf 5.3. Eerst worden de absolute cijfers weergegeven. Vervolgens worden de cijfers op gemeentelijk afgezet tegen het Vlaamse gemiddelde. Een "++" betekent dat de gemeente bij de hoogste 10% zit, een "+" geeft de volgende 15% aan (++ en + samen zijn dus de 25% hoogste scores in Vlaanderen). Een '00' betekent de grote groep van 50% rond het gemiddelde. Voor de "--" geldt hetzelfde: "--" is de 10% laagste groep en '-' is de groep korter bij het gemiddelde. "--" en "-" samen geven dan weer de 25% laagste scores van Vlaanderen weer. We geven een "+", wanneer de gemeente een meer problematische score heeft dan het gemiddelde.

De kaarten van Bijlage 1 zijn een visuele voorstelling van deze gegevens tot op gemeentelijk niveau. De kleurschakeringen laten daarbij toe om zowel intra- als interregionale verschillen vast te stellen.

---

³ De tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden wordt toegekend aan de persoon met een handicap van 65 jaar of ouder die vanwege een vermindering van de zelfredzaamheid, bijkomende kosten te dragen heeft. Bij de berekening wordt er rekening gehouden met het huishoudelijk inkomen.

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

GEMEENTE	GIB															
	KA	SCHO	BJZ	WGH	WLH	LL	VOOR	HAND	GRIJS	IGO	HAB	MED	AAN2	SIF	NIEU	MIG
Ieper	2,0	15,6	0,94	68,0	6,1	2	164	4,2	45	81	142	18524	54,5	3,6	3	1,6
Heuvelland	1,1	14,5	0,20	50,0	5,8	2,4	168	4,1	42	77	157	17711	56,9	2,4	4,1	-4,4
Ieper	3,3	16,8	1,03	88,5	6,8	2,7	156	4,0	47	70	131	17834	56,7	5,5	3,6	-1,9
Langemark-Poelkapelle	4,5	15,4	1,02	58,7	5,3	1,8	166	3,5	42	65	131	17965	56,1	1,3	1,2	0,0
Mesen	0,0	17,8	2,63	27,4	12,3	1	160	4,4	45	58	116	16914	60,0	10,3	23,7	19,6
Poperinge	0,5	17	1,19	60,8	6,1	1,1	178	5,1	47	97	162	19450	51,8	2,5	2,3	5,5
Vleteren	2,2	9,9	0,81	40,3	5,0	1,1	207	4,9	46	113	145	17386	58,7	2,2	1,7	-0,6
Zonnebeke	0,0	8,1	0,60	50,0	4,7	0,9	154	3,8	44	95	143	20456	48,3	2,1	1,7	10,5
Oostende	4,6	17,4	1,94	53,7	9,3	5	142	2,8	56	59	65	16605	60,0	9,3	4,5	5,5
Bredene	2,7	22,2	1,94	23,7	8,8	2,7	99	2,1	39	53	64	17963	55,9	5,8	3,9	7,2
De Haan	2,4	12,2	1,57	44,9	8,2	1,9	119	2,1	62	48	47	16648	59,3	4,0	1,5	10,1
Gistel	1,0	10,7	1,43	43,5	6,0	1,8	123	2,9	41	63	87	17706	56,1	2,3	1,1	-2,3
Ichtegem	2,9	12,8	0,98	31,7	5,8	2,2	142	3,2	40	82	108	17634	57,1	1,5	1,7	4,5
Middelkerke	6,2	16	1,21	42,2	8,1	5,1	149	2,6	66	49	56	16011	62,2	5,8	2,2	12,5
Oostende	5,9	20	2,58	72,5	11,7	7,6	161	3,0	62	60	56	15869	62,3	15,5	7,3	4,4
Oudenburg	4,2	12,4	1,08	39,5	5,3	1,1	112	2,5	45	55	82	18203	54,9	2,3	1,2	2,7
Genk	3,8	17	1,20	77,3	14,1	1,7	115	2,1	34	32	76	18052	56,5	95,1	6,1	0,3
As	1,3	13,5	0,70	26,4	10,0	1,2	96	1,5	33	20	64	19146	52,6	19,7	5,0	0,8
Diepenbeek	1,4	9,5	0,74	54,7	8,4	1,4	93	2,0	33	29	81	19997	50,0	13,2	1,8	-3,6
Genk	5,0	21,7	1,63	95,4	17,6	2,1	130	2,3	36	36	76	16851	60,5	143,4	7,4	-1,2
Opglabbeek	3,5	10,1	0,47	63,4	8,3	0,5	95	1,8	28	29	84	20126	49,5	36,3	3,2	13,8
Zutendaal	2,8	5,9	0,32	43,3	9,1	0,6	86	1,6	31	27	66	20088	49,6	22,0	9,6	5,2
Vlaams Gewest	5,3	15,1	1	63,9	8,1	3,5	113	2,3	42	46	72	19484	51,7	6,7	3,2	23,2

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

GEMEENTE	GIB															
	KA	SCHO	BJZ	WGH	WLH	LL	VOOR	HAND	GRIJS	HAB	IGO	MED	AAN2	SIF	NIEU	MIG
Oudenaarde	7,7	17,2	1,11	67,2	7,5	3,2	130	2,9	45	94	51	19182	52,4	10,6	3,2	7,2
Horebeke	0,0	6,7	0,44	30,5	3,7	0,5	121	3,5	52	101	43	19499	51,5	0,5	1,0	20,4
Kluisbergen	9,8	15,5	0,57	55,0	5,7	1,3	131	3,2	45	93	47	19275	52,3	3,1	0,3	10,9
Kruishoutem	1,2	15,2	0,57	67,5	4,4	0,5	133	3,0	41	111	76	19831	50,3	2,6	2,3	6,7
Maarkedal	0,0	17,6	0,53	35,1	4,9	0,8	127	3,4	50	115	58	18875	53,0	1,7	1,1	13,0
Oudenaarde	3,1	13	0,75	93,8	5,4	2,8	119	2,7	45	83	50	20344	48,9	7,0	2,4	7,2
Ronse	20,5	27	2,42	61,7	14,0	7,4	152	2,9	45	74	43	16917	59,4	27,1	7,0	5,4
Wortegem-Petegem	0,0	6,6	0,43	56,7	4,1	0,8	113	2,8	40	126	54	21848	44,6	2,0	1,5	5,3
Zingem	3,8	15,8	0,20	36,4	5,2	0,4	118	3,5	44	138	50	19351	51,6	2,0	0,9	3,3
Tielt-Winge	2,2	9,3	0,81	45,2	6,5	1,1	105	2,4	43	77	39	19934	50,5	7,9	2,5	5,4
Aarschot	3,5	10,2	1,02	56,5	6,8	1,1	110	2,8	46	73	36	19294	52,0	5,1	2,1	1,8
Bekkevoort	1,7	8,4	0,77	34,3	5,0	0,2	139	3,5	45	124	62	18373	54,7	4,2	0,7	2,4
Diest	3,4	13,9	0,93	71,2	8,5	2,4	113	2,3	41	60	49	19102	52,6	21,3	4,5	6,1
Holsbeek	1,7	6,7	0,49	29,2	4,3	0,7	82	1,8	39	73	34	24355	38,5	3,5	1,9	11,2
Lubbeek	0,7	6,7	0,51	36,1	4,4	1	81	1,4	42	46	37	22637	44,1	3,5	3,3	3,1
Scherpenheuvel-Zichem	0,9	7,4	0,81	26,1	7,0	0,5	106	2,9	46	100	27	18884	53,1	5,2	2,1	7,0
Tielt-Winge	1,1	6,9	0,62	30,5	5,3	1,1	106	2,2	38	92	44	19079	52,6	3,8	0,7	10,0
Geel	2,8	11,91	0,81	58,5	7,6	2,3	105	2,5	39	74	34	19383	51,9	9,5	4,4	7,7
Balen	2,3	13	0,53	38,0	8,1	1	95	2,2	38	80	27	19436	51,7	4,7	4,4	6,6
Geel	2,7	8,1	0,84	84,5	7,2	5,7	120	3,1	38	72	41	18680	53,9	10,2	4,6	10,4
Laakdal	5,7	9,9	1,04	37,2	7,2	0,5	109	2,5	37	89	43	20546	48,1	5,2	1,4	6,0
Meerhout	2,5	8,6	0,87	31,3	6,8	1,3	111	2,6	39	86	32	19338	52,1	3,3	0,8	4,4
Mol	2,0	14,1	0,84	60,9	8,3	1	93	2,1	40	61	26	19590	51,5	15,4	6,6	7,3

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

GEMEENTE	GIB															
	KA	SCHO	BJZ	WGH	WLH	LL	VOOR	HAND	GRIJS	HAB	IGO	MED	AAN2	SIF	NIEU	MIG
Antwerpen	22,69	27,36	2,1	95,4	16,03	9,06	137,20	2,3	45	53	56	17.504	58,3	78,7	19,87	0,13
Gent	11,46	25,57	1,5	103,62	13,88	14,33	127,61	2,0	40	51	61	17.442	57,2	51	11,76	2,28
Vlaams Gewest	5,3	15,1	1	63,9	8,1	3,5	113	2,3	42	72	46	19484	51,7	23,2	6,7	3,2
leper	oo	+	oo	+	oo	0	++	++	+	++	++	-	+	-	oo	oo
Heuvelland	oo	0	--	oo	oo	0	++	++	Oo	++	++	--	++	--	oo	--
leper	oo	+	+	++	oo	+	++	++	+	++	+	-	++	oo	oo	-
Langemark-Poelkapelle	+	+	+	oo	oo	0	++	+	Oo	++	+	-	+	--	-	-
Mesen	--	++	++	--	++	0	++	++	+	+	+	--	++	oo	++	++
Poperinge	-	+	+	oo	oo	0	++	++	+	++	++	oo	oo	-	oo	oo
Vleteren	oo	0	oo	oo	-	0	++	++	+	++	++	--	++	--	oo	-
Zonnebeke	--	-	oo	oo	-	-	++	++	Oo	++	++	oo	oo	--	oo	+
Oostende	+	+	++	oo	++	++	+	oo	++	oo	+	--	++	oo	oo	oo
Bredene	oo	++	++	--	+	+	oo	oo	Oo	oo	oo	-	+	oo	oo	+
De Haan	oo	0	++	oo	+	0	oo	oo	++	-	oo	--	++	oo	-	+
Gistel	oo	0	++	oo	oo	0	oo	oo	Oo	oo	+	--	+	--	-	-
Ichtegem	oo	0	oo	-	oo	0	+	+	Oo	+	++	--	++	--	oo	oo
Middelkerke	++	+	+	oo	+	++	+	oo	++	oo	oo	--	++	oo	oo	++
Oostende	+	++	++	+	++	++	++	+	++	oo	+	--	++	+	+	oo
Oudenburg	+	0	+	oo	oo	0	oo	oo	+	oo	oo	-	+	--	-	oo
Genk	oo	+	+	+	++	0	oo	oo	--	oo	oo	-	++	++	+	-
As	oo	0	oo	--	++	0	oo	-	--	oo	--	oo	oo	+	+	oo
Diepenbeek	oo	0	oo	oo	+	0	oo	oo	--	oo	-	oo	oo	+	oo	--
Genk	+	++	++	++	++	0	oo	oo	-	oo	oo	--	++	++	+	-

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

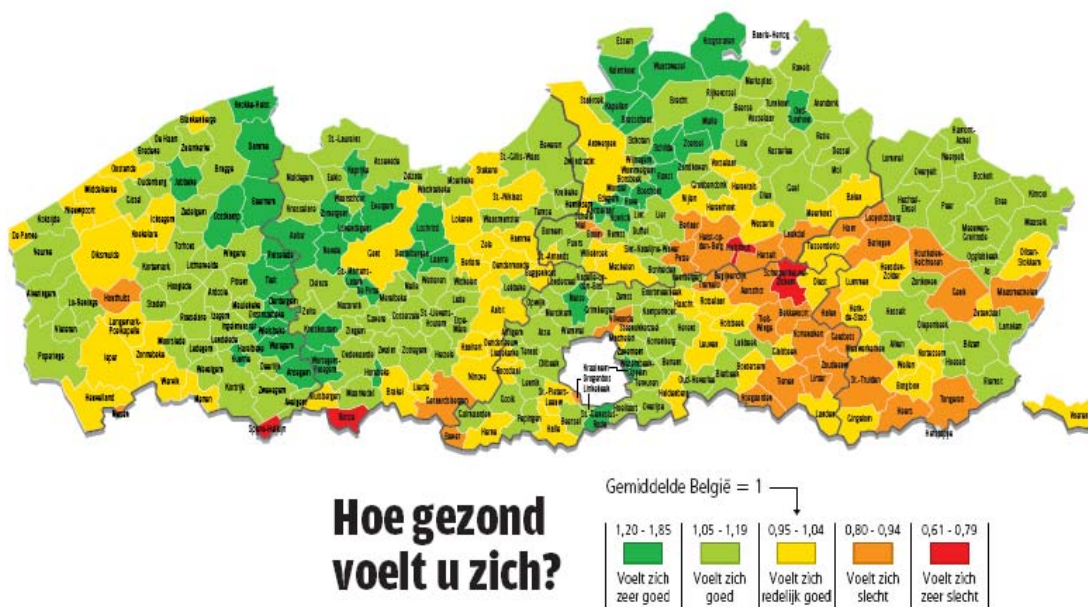
GEMEENTE	KA	SCHO	BJZ	WGH	WLH	LL	VOOR	HAND	GRIJS	HAB	GIB		MED	AAN2	SIF	NIEU	MIG
											IGO						
Opglabbeek	oo	0	oo	+	+	--	oo	-	--	oo	-	oo	oo	++	oo	++	
Zutendaal	oo	--	-	oo	++	-	-	-	--	oo	-	oo	oo	+	+	oo	
Oudenaarde	++	+	+	+	+	+	+	+	+	oo	oo	oo	oo	+	oo	++	
Horebeke	--	--	oo	-	--	--	oo	+	++	oo	oo	oo	oo	--	-	++	
Kluisbergen	++	+	oo	oo	oo	0	+	+	+	oo	oo	oo	oo	-	--	++	
Kruishoutem	oo	+	oo	+	--	--	+	oo	Oo	++	+	oo	oo	-	oo	oo	
Maarkedal	--	++	oo	oo	-	-	oo	+	++	oo	+	oo	oo	--	-	++	
Oudenaarde	oo	0	oo	++	oo	+	oo	oo	+	oo	oo	oo	oo	oo	oo	+	
Ronse	++	++	++	+	++	++	++	oo	+	oo	oo	oo	--	++	+	+	oo
Wortegem- Petegem	--	--	-	oo	--	-	oo	oo	Oo	oo	+	+	--	--	-	oo	
Zingem	oo	+	--	oo	oo	--	oo	+	Oo	oo	++	oo	oo	--	--	oo	
Tielt-Winge	oo	-	oo	oo	oo	0	oo	oo	Oo	oo	oo	oo	oo	oo	oo	oo	+
Aarschot	oo	0	+	oo	oo	0	oo	oo	+	oo	oo	oo	oo	oo	oo	oo	
Bekkevoort	oo	-	oo	-	-	--	+	+	+	+	+	-	+	oo	--	oo	
Diest	oo	0	oo	+	+	0	oo	oo	Oo	oo	oo	oo	oo	oo	oo	oo	
Holsbeek	oo	--	oo	-	--	-	-	oo	Oo	oo	oo	++	--	-	oo	++	
Lubbeek	-	--	oo	oo	--	0	-	-	Oo	oo	-	++	--	-	oo	oo	
Scherpenheuvel- Zichem	-	-	oo	--	oo	--	oo	oo	+	-	oo	oo	oo	oo	oo	oo	+
Tielt-Winge	oo	--	oo	-	oo	0	oo	oo	-	oo	oo	oo	oo	oo	oo	oo	+

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

GEMEENTE	KA	SCHO	BJZ	WGH	WLH	LL	VOOR	HAND	GRIJS	HAB	GIB		MED	AAN2	SIF	NIEU	MIG
											IGO						
Geel	oo	0	oo	oo	+	0	oo	oo	Oo	oo	oo		oo	oo	oo	oo	+
Balen	oo	0	oo	oo	+	-	oo	oo	-	-	oo		oo	oo	oo	oo	oo
Geel	oo	-	oo	+	oo	++	oo	+	-	oo	oo		-	+	oo	oo	+
Laakdal	+	0	+	oo	oo	--	oo	oo	-	oo	oo		oo	oo	oo	-	oo
Meerhout	oo	-	oo	-	oo	0	oo	oo	-	oo	oo		oo	oo	-	--	oo
Mol	oo	0	oo	oo	+	0	Oo	oo	Oo	-	oo		oo	oo	+	+	+
Antwerpen	++	++	++	++	++	++	OO	OO	+	+	-		--	++	++	++	-
Gent	++	++	++	++	++	++	OO	OO	OO	+	-		--	++	++	++	OO

3 Gezondheidsindicatoren

De geselecteerde indicatoren zijn vooral socio-economisch van aard. Daarom wordt ook op zoek gegaan naar gezondheidsindicatoren op gemeentelijk niveau. Die zijn terug te vinden in de socio-economische enquête van 2001 (Deboosere e.a., 2006) Dit leidt tot de volgende overzichtskaart van België. Deze cijfers zijn gebaseerd op een analyse waarbij gecontroleerd werd voor de invloed van geslacht en leeftijd. De cijfers voor de gemeenten zijn wel afgezet tegen het Belgische gemiddelde en niet tegen het Vlaamse gemiddelde. De Vlaming voelt zich namelijk gemiddeld gezien gezonder dan de Waal.

Wanneer we deze kaart naast de huidige selectie leggen, stellen we vast dat de huidige selectie regio's bevat met een slechte of heel slechte score (Oudenaarde, Genk, Tielt-Winge), met een gemiddelde score (Gent, Antwerpen, Ieper, Oostende) en met een goede score (Geel). Ook hier geldt dezelfde bemerking: gemeenten die tot eenzelfde regio behoren, verschillen in belangrijke mate. De regio Tielt-Winge is hiervan het beste voorbeeld. Tot deze regio behoort zowel een gemeente met een uiterste slechte score (Scherpenheuvel-Zichem) als een gemeente met een positieve score (Lubbeek).

De regioselectie steunt voornamelijk op basis van socio-economische indicatoren. De reden hiervoor is dat er een significante samenhang is tussen de SES en de gezondheidssituatie van individuen en gezinnen. Zo blijkt uit de laatste gezondheidsenquête dat in Vlaanderen mensen met een lagere socio-economische

status vaker aangeven een slechte gezondheid te hebben (Bayingana e.a., 2006) Van wie geen of enkel een diploma lager onderwijs heeft, is 43% ontevreden over zijn of haar gezondheid, bij de hogeropgeleiden is dit slechts 13%. Deze discrepantie doet zich ook voor bij chronische aandoeningen (langdurige ziekten en handicaps).

Het betekent echter niet noodzakelijk dat een sterke relatie op individueel niveau tussen SES en gezondheid ook kan geaggregeerd worden naar het niveau van de regio. Meer theoretisch verwijst dit naar het onderscheid tussen compositie- en contexteffecten dat gehanteerd wordt bij de verklaring van gezondheidsongelijkheden tussen regio's (Bernard e.a., 2007). Compositie-effecten betekent dat de geobserveerde verschillen tussen regio's herleid kunnen worden tot de optelsom van de ongelijkheden op individueel niveau. De verschillen tussen regio's worden dus verklaard door het feit dat in deze regio's meer en minder ongezonde mensen verblijven. De contextuele verklaring beweert dat naast de individuele verklaring ook nog eens effecten van de regio zelf spelen. Het empirisch onderzoek naar deze twee types van verklaringen leert echter dat dit onderscheid niet zo gemakkelijk te maken is. Bovendien zijn er in Vlaanderen onvoldoende data aanwezig om die contextuele verklaring empirisch te onderbouwen. Daarom wordt in het kader van deze regioselectie vertrokken van de verklaring van het compositie-effect en vormt het meten van het contexteffect een van de centrale onderzoeksvragen.

4 Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Ook een regio in Brussel wordt in het onderzoek opgenomen. In Brussel zijn er drie regio's van Kind & Gezin: Brussel-Zuid, Brussel-Centrum en Brussel-Noord. Een eerste criterium is de mate van kwetsbaarheid. Aangezien Brussel-Zuid een eerder welstellende regio is, valt deze regio af. Aangezien in de regio Brussel-Noord meer Nederlandstaligen wonen dan in Brussel-Centrum, zal er voor Brussel-Noord gekozen worden. Deze veronderstelling wordt gestaafd door het aantal Nederlandstalige schepenen in deze gemeenten.

Brussel-Noord als regio bestaat uit: Jette, Ganshoren, Sint-Jans-Molenbeek, Sint-Agatha-Berchem en Koekelberg. Bovendien behoren hiertoe ook nog enkele buurten van Brussel-Stad: Laken, Neder-Over-Heembeek en Haren. Voor de indicatoren beperken we ons tot die gemeenten die in hun geheel tot de regio Brussel-Noord behoren. Betreffende nationaliteit blijkt dat er in deze regio opvallend meer Belgen wonen dan gemiddeld in het Brusselse Gewest, met uitzondering van Sint-Jans-Molenbeek. Op socio-economische situatie scoren deze gemeenten beter dan het Brusselse gemiddelde, Sint-Jans-Molenbeek opnieuw uitgezonderd.

Tabel 4. De socio-economische situatie van Brussel-Noord in 2004.

	Brussels Gewest	Sint-Jans-Molenbeek	Sint-Agataha-Berchem	Koekelberg	Jette	Ganshoren
Nationaliteit⁴						
Belg	73,7	73,8	87,1	79,5	85,7	88,8
Marokkaan	4,2	10,6	1,9	5,0	2,2	1,3
Italiaan	3,9	2,7	2,0	2,2	1,9	1,5
Fransman	2,8	2,6	1,7	2,8	1,9	2
Spanjaard	2,0	1,6	1,7	1,8	1,3	1,3
Congolees	1,6	1,3	0,9	0,7	1	0,6
Turk	1,2	1,0	0,2	0,9	0,3	0,2
Inkomenssituatie						
Mediaan inkomen	17588	15658	20146	19302	18877	18897
Leefloon + equivalent leefloon	4,0	8,2	1,4	3,6	2,5	1,2
Werkloosheidsuitkering	10,0	13,6	8,8	12,8	9,3	8,6
% op actieve leeftijd met uitkering	15,8	23,8	11,8	18,3	13,6	12,1
Kinderen						
% Geboorten in kansarme gezinnen		27	15	12	11	4
Samenstelling Schepencollege						
Nederlandstalige schepenen		2/10	2/8	1/7	1/9	2/8
Vergrijzing						
Verouderingsindex	66,0%	48,6%	78,1%	66,2%	82,9%	112,2%

Bron: Brussels Observatorium voor Gezondheid en Welzijn.

⁴ We beperken ons tot de nationaliteiten die het meest voorkomen in het Brusselse Gewest

5 Implicaties van de regioselectie

In deze paragraaf plaatsen we een aantal beschouwingen bij de regioselectie die niet over het hoofd gezien mogen worden bij de dataverzameling en -analyse.

5.1 Zorgregio's versus de K&G-regio's

Het ontwerp van het decreet betreffende de zorgregio's vertrekt van drie principes:

- natuurlijke fluxen van gebruikers;
- hiërarchische structuur van het model;
- omschrijving van regionale stedelijke gebieden.

Het eerste principe betekent dat de afbakening van de regio's gebaseerd is op de natuurlijke fluxen van gebruikers (onderzocht door de onderzoeksgroep sociale geografie van de KU Leuven). Het tweede principe heeft betrekking op het specialistisch karakter van de behoefte: hoe minder specialistisch, hoe dichter het zorgaanbod bij de gebruiker moet staan. De kleinstedelijke invloedssfeer is het uitgangspunt van het hiërarchisch model. Dit betekent dus dat de kleinstedelijke invloedssfeer centraal staat in het model, aangezien dit het niveau is waarop de centra hun aantrekkingskracht uitoefenen voor functies die weliswaar het gemeentelijk niveau overstijgen, maar toch nog vrij courant zijn. Het derde principe is de omschrijving van regionale stedelijke gebieden. Voor meer uitzonderlijke en specialistische functies moet de burger zich wenden naar een verder gelegen centrum dan de kleine stad in de omgeving. De bijlage bij het decreet onderscheidt 14 regionale steden (13 centrumsteden + Brussel). Daarnaast worden er 55 kleinstedelijke regio's onderscheiden. Een overzicht van de zorgregio's kan op het einde van deze tekst teruggevonden worden.

Een vergelijking tussen de geselecteerde regio's voor het onderzoek en de zorgregio's levert volgend resultaat op. Het is evident dat alle gemeenten van eenzelfde K&G-regio behoren tot dezelfde regionale stad. Wat betreft de kleinstedelijke regio's behoren geselecteerde gemeenten wel tot verschillende invloedssferen. Dit blijkt uit het volgende overzicht:

- Oostende: De Haan behoort tot de kleinstedelijke regio Brugge. Ichtegem behoort tot de kleinstedelijke zorgregio Torhout. De andere 5 gemeenten behoren tot kleinstedelijke regio Oostende.
- Ieper: Poperinge en Vleteren behoren tot de kleinstedelijke regio Poperinge. De andere gemeenten behoren tot de kleinstedelijke regio Ieper.
- Oudenaarde: Ronse en Kluisbergen behoren tot de kleinstedelijke regio Ronse, de andere 5 gemeenten tot de kleinstedelijke regio Oudenaarde.

- Tielt-Winge, Aarschot en Begijnendijk behoren tot Aarschot; Lubbeek, Tielt-Winge en Holsbeek tot Leuven; Diest, Scherpenheuvel en Bekkevoort tot de kleinstedelijke regio Diest.
- Geel: Mol en Balen behoren tot de kleinstedelijke invloedssfeer Mol; Geel, Laakdal en Meerhout tot Geel.
- Genk: As, Genk, Opglabbeek en Zutendaal behoren tot de kleinstedelijke regio Genk; Diepenbeek tot de kleinstedelijke regio Hasselt.

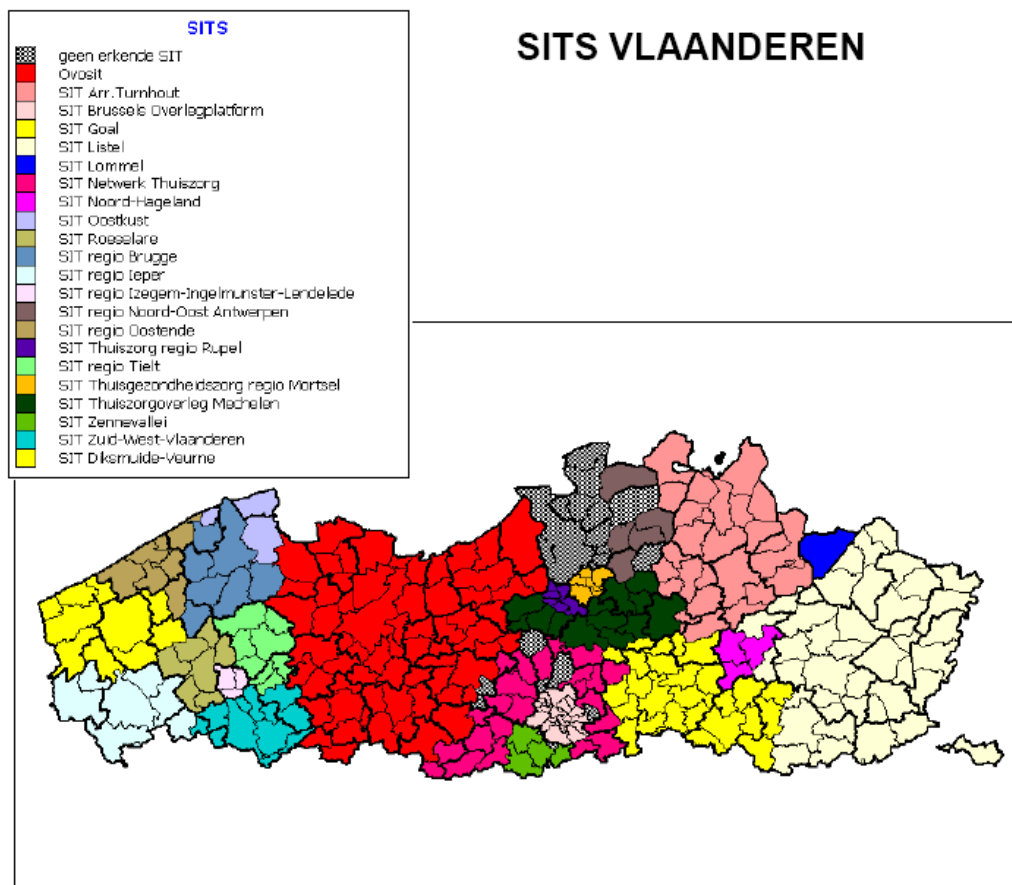
Wanneer we dit overlopen, zien we dat er in elke K&G-regio gemeenten aanwezig zijn, waarvan de inwoners zich volgens het decreet op de zorgregio op een andere kleinstedelijke regio dienen te richten. De regio Tielt-Winge blijkt het meest complex, maar dat heeft te maken met de aanwezigheid van twee provinciale steden en met de grote omvang van de regio, waardoor zij grenst aan Leuven.

We moeten hiermee voldoende rekening houden, omdat de Vlaamse overheid het decreet op de zorgregio's wil hanteren om de verschillende sectoren binnen WVG te programmeren. Zo verloopt de programmatie van de RVT's al op basis van de zorgregio's.

5.2 K&G regio's versus SIT-regio's

In Vlaanderen zijn er 25 gemeenten die niet tot een SIT behoren. In onze regio's is er geen enkele gemeente die niet tot een SIT behoort. Het onderstaande kaartje geeft een overzicht van de SIT-regio's in Vlaanderen. Hieruit blijkt de zeer grote diversiteit. Bovendien moeten we hierbij opmerken dat sommige SIT-regio's opgedeeld zijn in regionale SIT's. Zo bundelt bijvoorbeeld de LISTEL vzw de krachten van de 15 regionale SIT's in de uitvoering van hun opdrachten. De provinciale afstemming en coördinatie gebeurt met respect voor de autonomie en eigenheid van elk regionaal SIT. Meer concreet betekent dit dat in de regio Genk, naast Genk zelf ook As en Opglabbeek tot dezelfde regionale SIT-Genk behoren. Diepenbeek, de vierde gemeente behoort dan weer tot de SIT-regio Hasselt. Dit geldt ook voor de regio Geel, waar Mol en Balen tot een andere regionale SIT behoren dan Geel zelf, hoewel beide SIT's deel uitmaken van de SIT Arrondissement Turnhout).

5.3 De grootstedelijke regio's

De grootstedelijke regio's in de selectie zijn Gent 1, Antwerpen-Noord 1 en Brussel-Noord. Met betrekking tot deze drie grootstedelijke regio's moeten we zowel tijdens de dataverzameling als bij de analyse rekening houden met de volgende vaststellingen. Ten eerste is het niet eenvoudig het aanbod in de stedelijke regio's in kaart te brengen. Er is de indeling van de verschillende stadsregio's in wijken, maar deze volgen geen gemeentecodes of andere afgebakende indelingen. Om het aanbod in deze wijken in kaart te brengen, moeten we werken tot op straatniveau. Wat dan als een aanbod van zorg net een straat verder ligt, of als de ziekenhuizen zich net in een andere wijk bevinden? Kunnen we het aanbod beperken tot het aanbod dat zich enkel in die wijken bevindt? Mensen zelf zullen zeker geen rekening houden met deze indeling in wijken als ze op zoek gaan naar aanbod van zorg. We opteren er daarom voor om de respondenten te selecteren in de stedelijke K&G-regio, maar we houden wel rekening met het aanbod binnen de hele stad.

Een tweede probleem heeft betrekking op het niveau van de uitspraken. Wat is de inhoudelijke zinvolheid van regio's van kind en gezin voor de steden? Zeggen dat we Gent, Antwerpen en Brussel mee in kaart brengen kan niet met deze indeling. Zo selecteerden we voor Gent vooral de deelgemeentes ten zuiden van Gent (Gent 1),

samen met een stukje van Gent centrum zelf. We moeten dus steeds over Gent 1 blijven spreken, wat communicatie hierover met externe partners bemoeilijkt (lokale overheid, Vlaamse overheid, media, voorzieningen ...). Het zal niet eenvoudig zijn om in de onderzoeksrapporten deze regio-indeling overzichtelijk en begrijpelijk te maken. Belangrijk is voortdurend de centrale visie van het SWVG te benadrukken. Toch zijn deze stedelijke regio's niet zomaar arbitraire regio's, maar regio's gekenmerkt door een veelvoud aan sociale problemen.

Een derde vaststelling is dat we met betrekking tot de drie stedelijke regio's qua indicatoren enkel kunnen terugvallen op de cijfers van Kind & Gezin. Er zijn wel gegevens tot op het niveau van de statistische sector verkrijgbaar bij het NIS, wat nog verder wordt onderzocht. Bovendien zal ook gekeken worden in welke mate de grenzen van de regio's van K&G overeenstemmen met de statistische sectoren van NIS.

6 Besluit

Diverse onderzoeken tonen het belang aan van de lokale context voor welzijn, gezondheid en voor de effecten van zorg (Macintyre, 2002; Poland e.a., 2003). Daarom vindt het SWVG-onderzoek plaats in welafgeijnde regio's in Vlaanderen. SWVG kiest voor de regio's van Kind en Gezin. Qua aantal regio's is een evenwicht gezocht tussen onderzoeksmatige en pragmatische overwegingen. Onderzoeksmatig moet het aantal regio's voldoende hoog zijn om diversiteit toe te laten. Pragmatische overwegingen hebben betrekking op het beheersen van de werklust. Hoe meer regio's in het onderzoek betrokken worden, hoe meer lokale voorzieningen gecontacteerd en overtuigd moeten worden om deel te nemen aan het onderzoek. De combinatie van beide overwegingen resulteert in een selectie van 9 regio's, waarbij één regio gesitueerd is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Drie principes hebben de selectie van de regio's gestuurd: (1) diversiteit, (2) stedelijkheid en (3) provinciale spreiding. Diversiteit ten eerste heeft betrekking op de vraagzijde (socio-economische kenmerken van de in de regio aanwezige bevolking). Zowel gemiddelde als extreme regio's zijn geselecteerd. Gemiddelde regio's zijn regio's waarvan de score op de indicatoren eerder aansluit bij het Vlaamse gemiddelde (in de overzichtstabel weergegeven door een 0, tabel 5). Extreme regio's zijn regio's die het opvallend slechter doen (in de overzichtstabel aangegeven door een + of een ++). Ten tweede werden stedelijke en landelijke regio's geselecteerd. In deze studie worden de regio's Ieper, Tielt-Winge, Oudenaarde en Geel als meer landelijk beschouwd. Ten derde is elke provincie minstens via één regio vertegenwoordigd. In de overzichtstabel geven we de scores op zes hoofdindicatoren voor de 8 geselecteerde regio's in het Vlaamse Gewest: geboorten in kansarme gezinnen, werkloosheidsgraad, aantal leefloongerechtigden, vergrijzing en aantal SIF-migranten.

Tabel 5. De geselecteerde regio's in het Vlaamse Gewest.

GEMEENTE	KA	WLH	LL	GIB		
				GRIJS	IGO	SIF
Ieper	oo	oo	0	+	++	-
Heuvelland	oo	oo	0	Oo	++	--
Ieper	oo	oo	+	+	+	oo
Langemark-Poelkapelle	+	oo	0	Oo	+	--
Mesen	--	++	0	+	+	oo
Poperinge	-	oo	0	+	++	-
Vleteren	oo	-	0	+	++	--
Zonnebeke	--	-	-	Oo	++	--
Oostende	+	++	++	++	+	oo
Bredene	oo	+	+	Oo	oo	oo
De Haan	oo	+	0	++	oo	oo
Gistel	oo	oo	0	Oo	+	--
Ichtegem	oo	oo	0	Oo	++	--
Middelkerke	++	+	++	++	oo	oo
Oostende	+	++	++	++	+	+
Oudenburg	+	oo	0	+	oo	--
Genk	oo	++	0	--	oo	++
As	oo	++	0	--	--	+
Diepenbeek	oo	+	0	--	-	+
Genk	+	++	0	-	oo	++
Opglabbeek	oo	+	--	--	-	++
Zutendaal	oo	++	-	--	-	+
Oudenaarde	++	+	+	+	oo	+
Horebeke	--	--	--	++	oo	--
Kluisbergen	++	oo	0	+	oo	-
Kruishoutem	oo	--	--	Oo	+	-
Maarkedal	--	-	-	++	+	--
Oudenaarde	oo	oo	+	+	oo	oo
Ronse	++	++	++	+	oo	+
Wortegem-Petegem	--	--	-	Oo	+	--
Zingem	oo	oo	--	Oo	++	--

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

GEMEENTE	KA	WLH	LL	GIB		
				GRIJS	IGO	SIF
Tielt-Winge	oo	oo	0	Oo	oo	oo
Aarschot	oo	oo	0	+	oo	oo
Bekkevoort	oo	-	--	+	+	oo
Diest	oo	+	0	Oo	oo	+
Holsbeek	oo	--	-	Oo	oo	-
Lubbeek	-	--	0	Oo	-	-
Scherpenheuvel-Zichem	-	oo	--	+	oo	oo
Tielt-Winge	oo	oo	0	-	oo	oo
Geel	oo	+	0	Oo	oo	oo
Balen	oo	+	-	-	oo	oo
Geel	oo	oo	++	-	oo	oo
Laakdal	+	oo	--	-	oo	oo
Meerhout	oo	oo	0	-	oo	-
Mol	oo	+	0	Oo	oo	+
Antwerpen-Noord	++	++	++	+	-	++
Gent 1	++	++	++	oo	-	++

6 Bibliografie

Bayingana, K, Demarest, S, Gisle L, Hesse, E, Miermans, PJ, Tafforeau, J, Van der Heyden, J.(2006), *Gezondheidsenquête door Interview België 2004 – Resultaten*. Brussel: Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid.

Bernard, P., Charafeddine, R., Frohlich, K., Daniel M., Kestens Y., Potvin L. (2007), Health inequalities and place: a theoretical conception of neighbourhood,

Deboosere, P, Demarest, S, Lorant, V, Miermans, P-J, Portet, M-I, Van Oyen, H. (2006), *Sociaal-Economische Enquête 2001. Gezondheid en mantelzorg*. Brussel: FOD Economie.

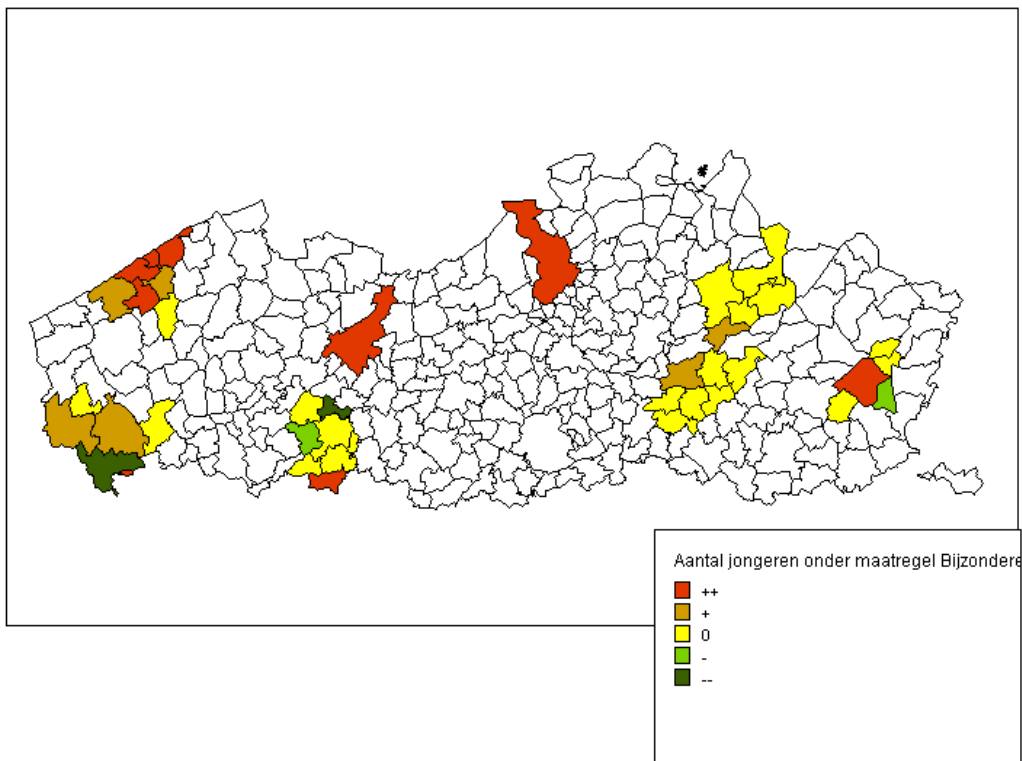
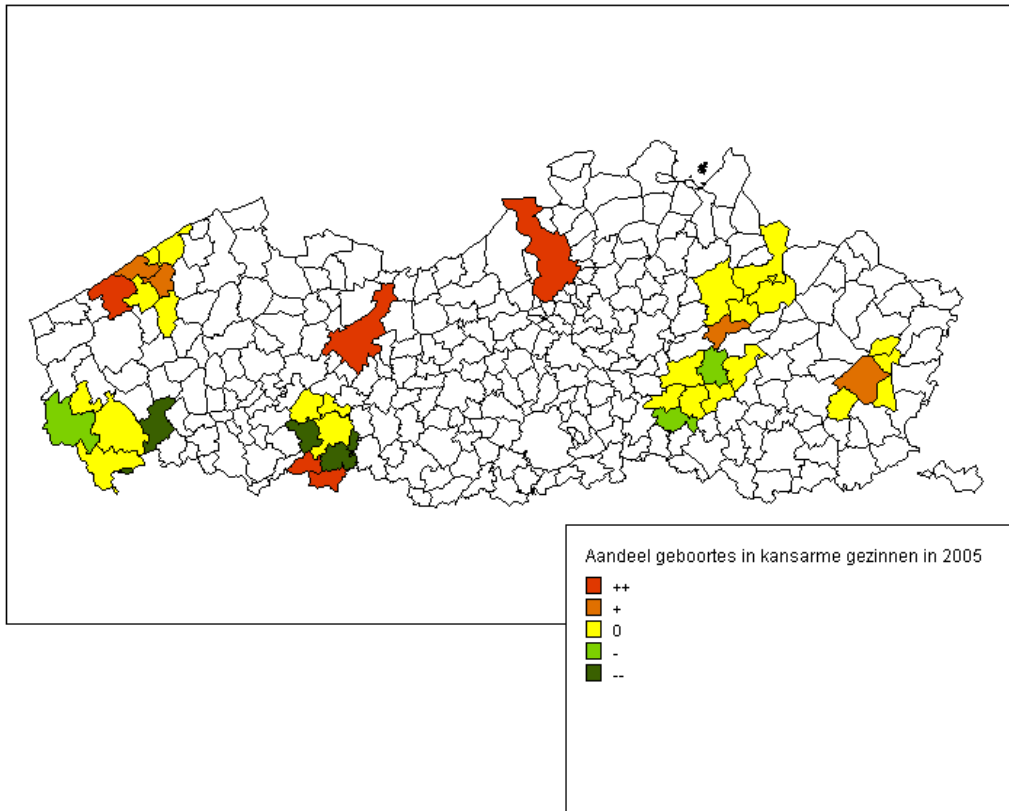
Macintyre S, Ellaway A, Cummins S. (2002), Place effects on health: how can we conceptualise, operationalise and measure them, *Social Science and Medicine*, 55, 125-139.

Poland, B, Lejoux, P, Holmes D, Andrews G. (2005), How place matters: unpacking technology and power in health and social care, *Health and social care in the community*, 13, 170-180.

7 Tabellen en figuren

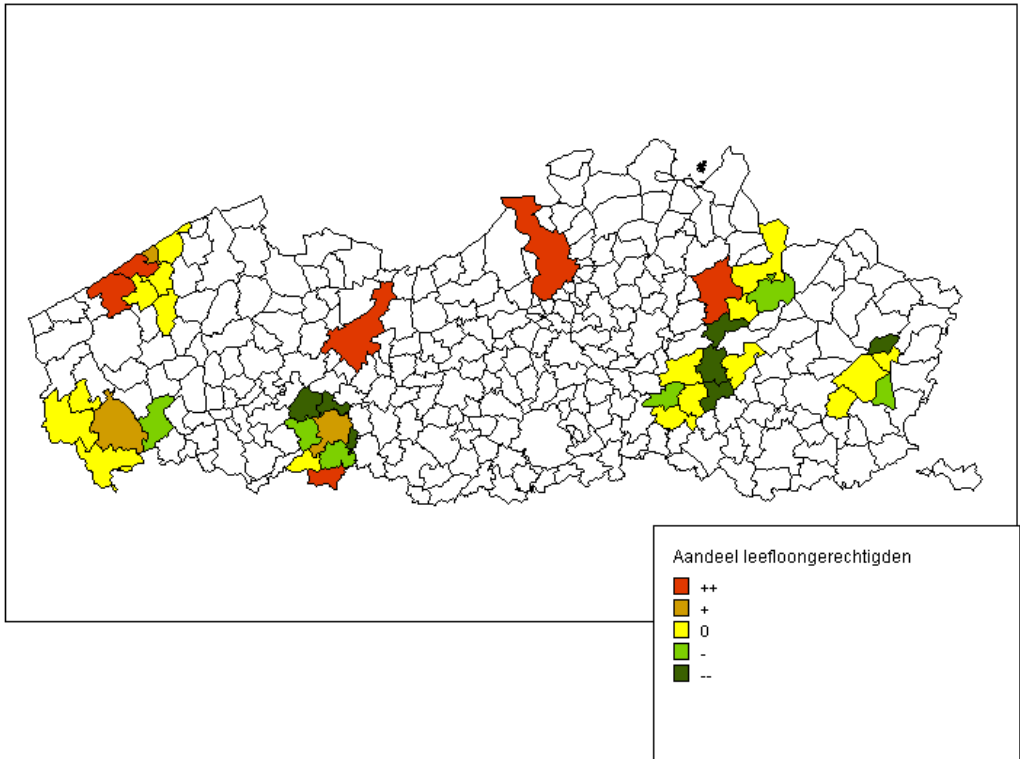
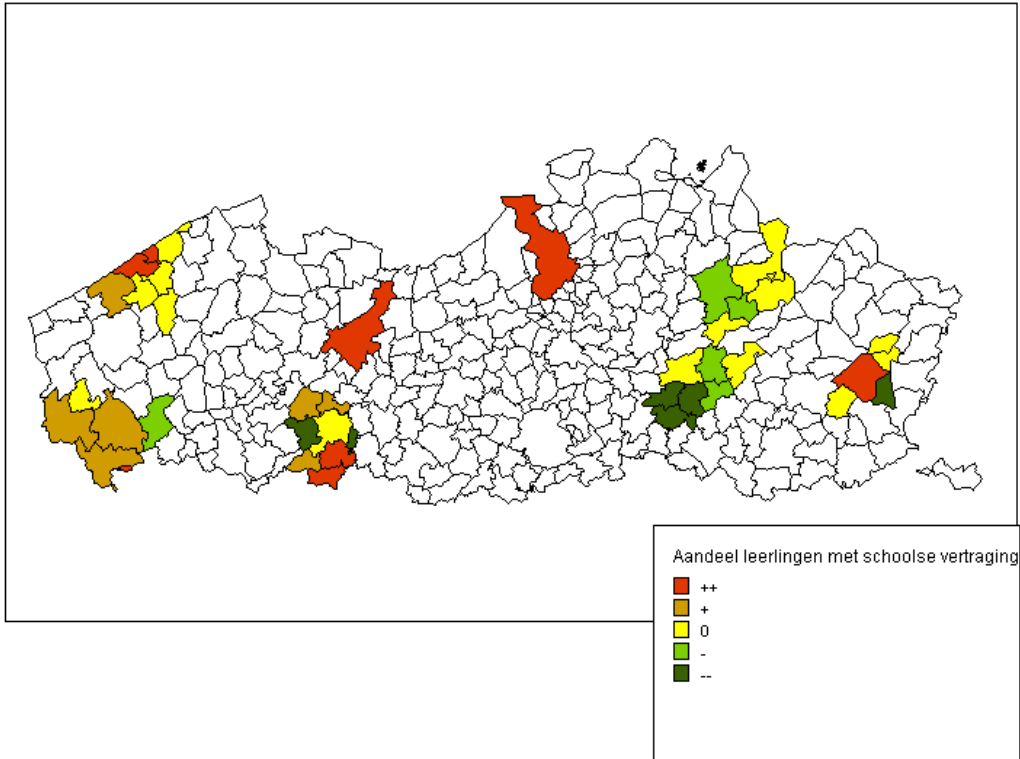
Tabel 1.	Bevolking woonachtig in buurten in moeilijkheden naar type en stadsgewest, met de 30%-bevolkingsdrempel.	8
Tabel 2.	Gemeenten per geselecteerde K&G-regio.	11
Tabel 3.	De scores van de 10 regio's op de 7 hoofdindicatoren.	19
Tabel 4.	De socio-economische situatie van Brussel-Noord in 2004.	30
Tabel 5.	De geselecteerde regio's in het Vlaamse Gewest.	35
Figuur 1	Stedelijke gebieden in Vlaanderen en Brussel	10

Bijlage 1. De socio-economische kenmerken van de regio's en gemeenten

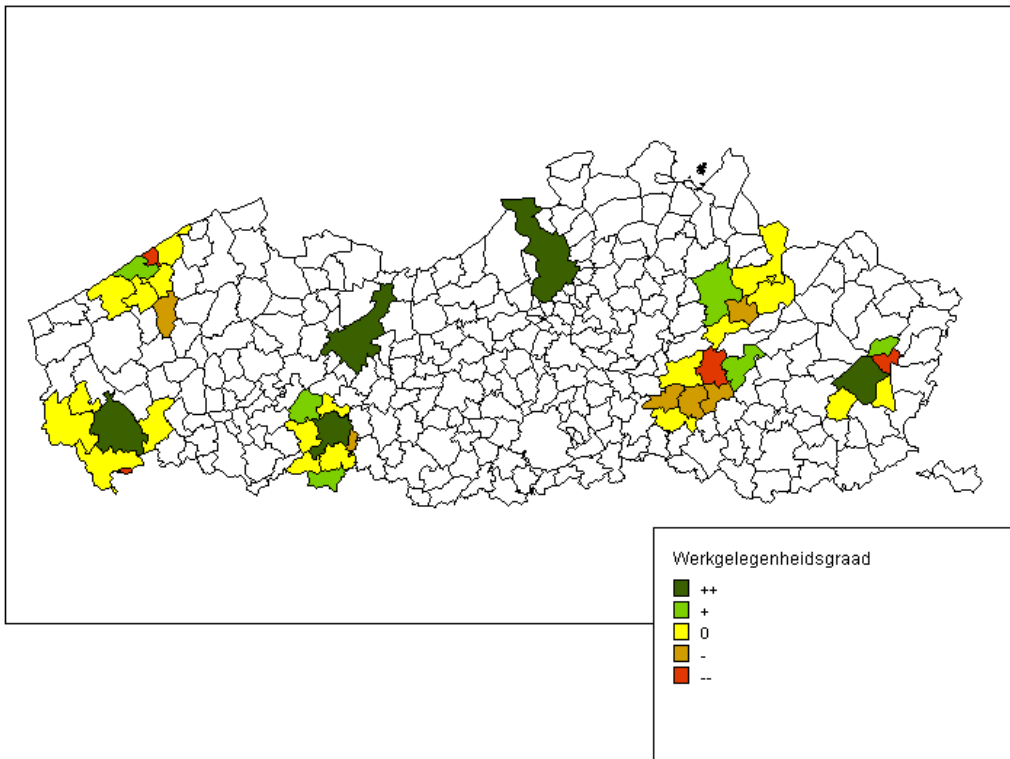
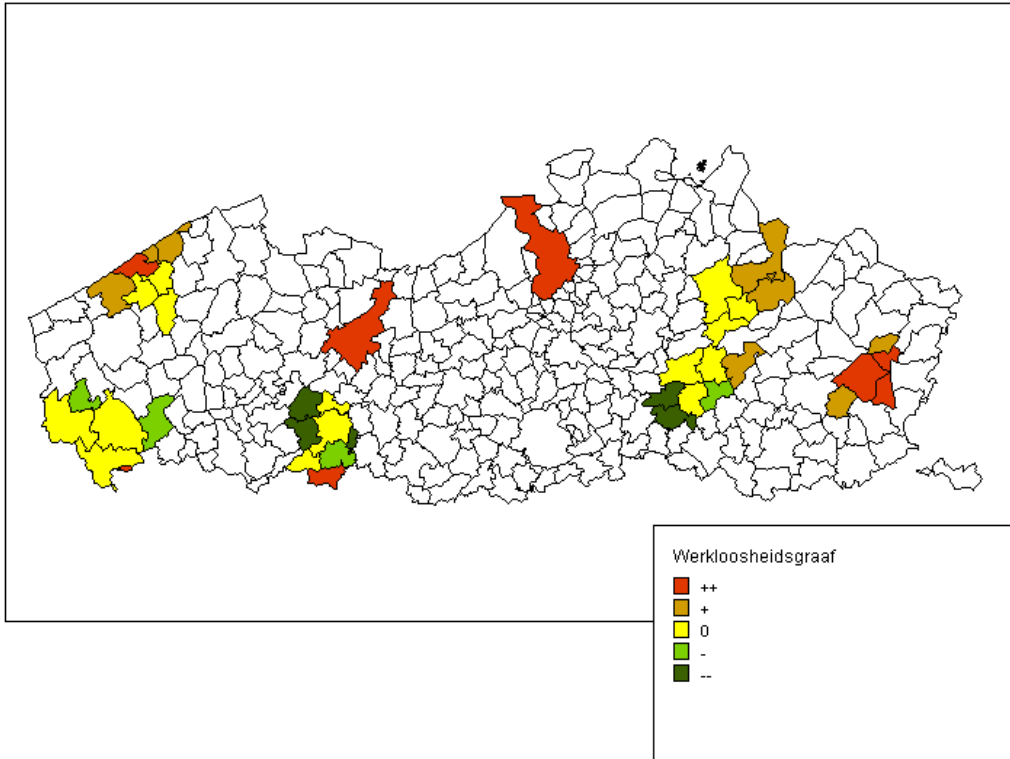

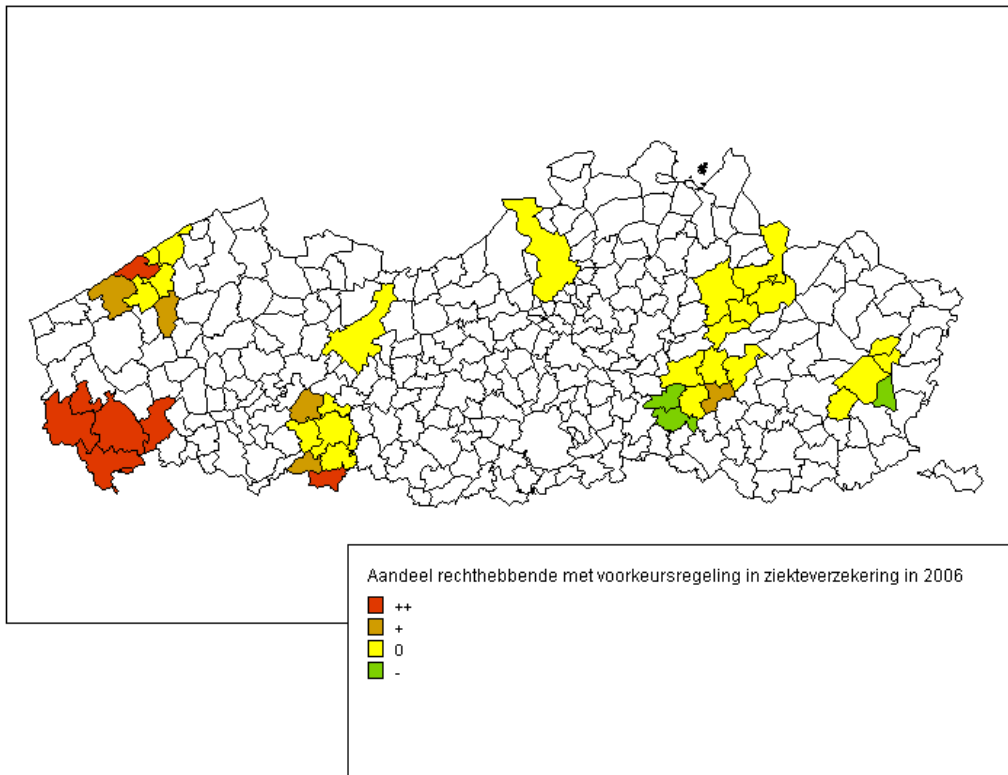
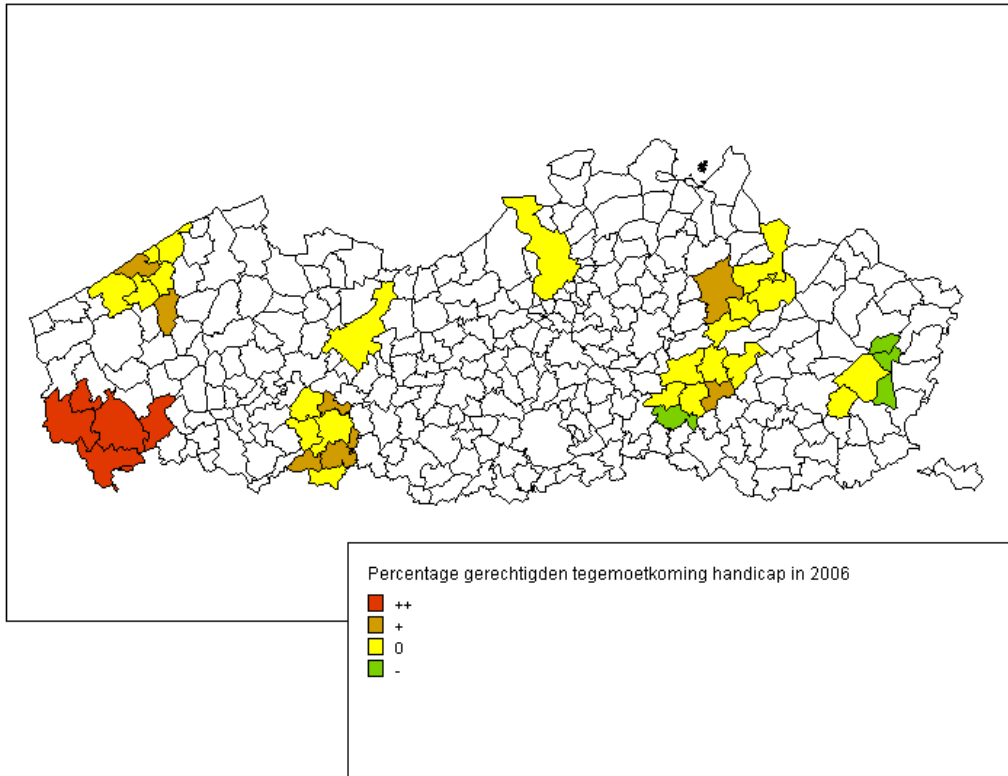
De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

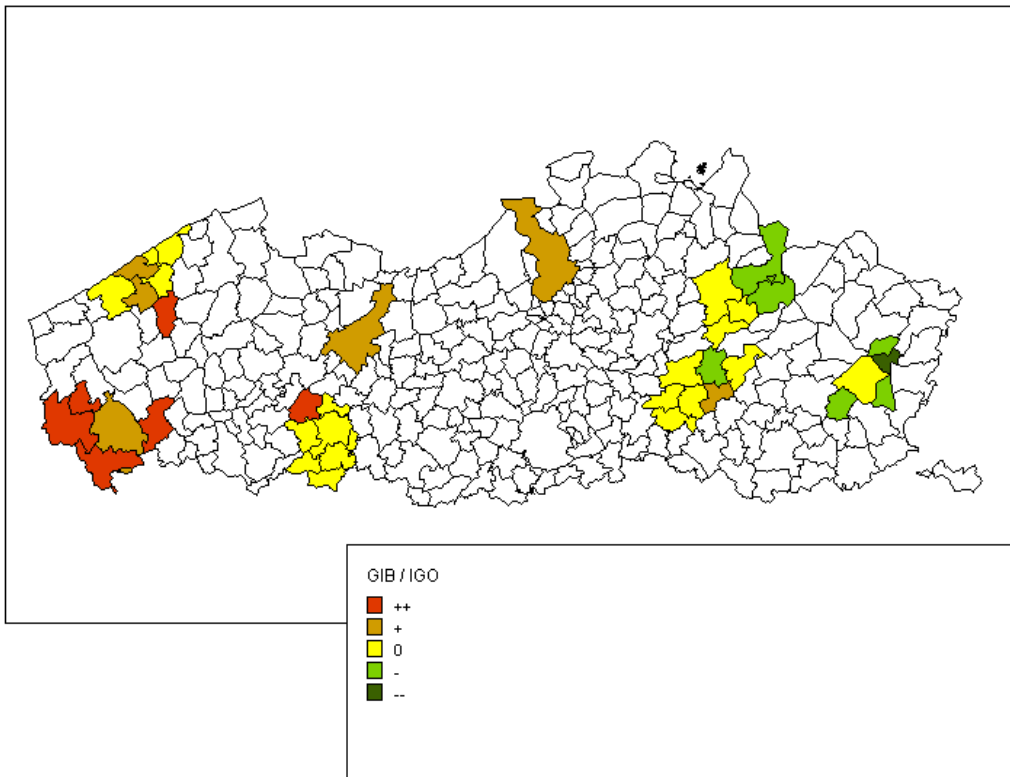
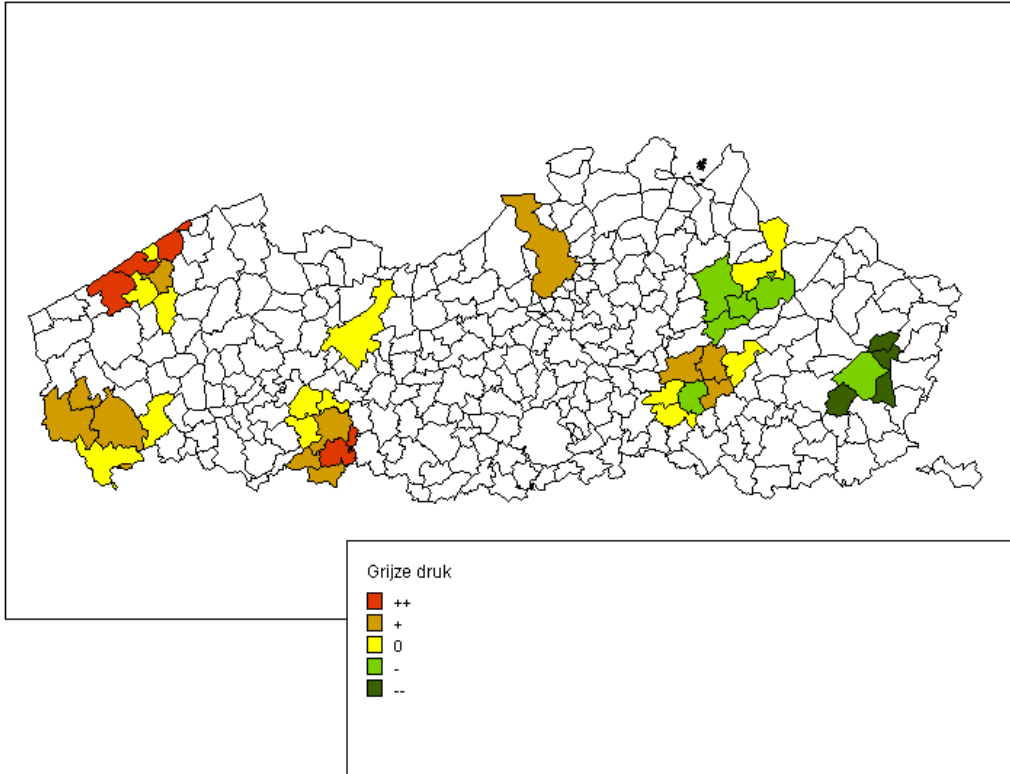
De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

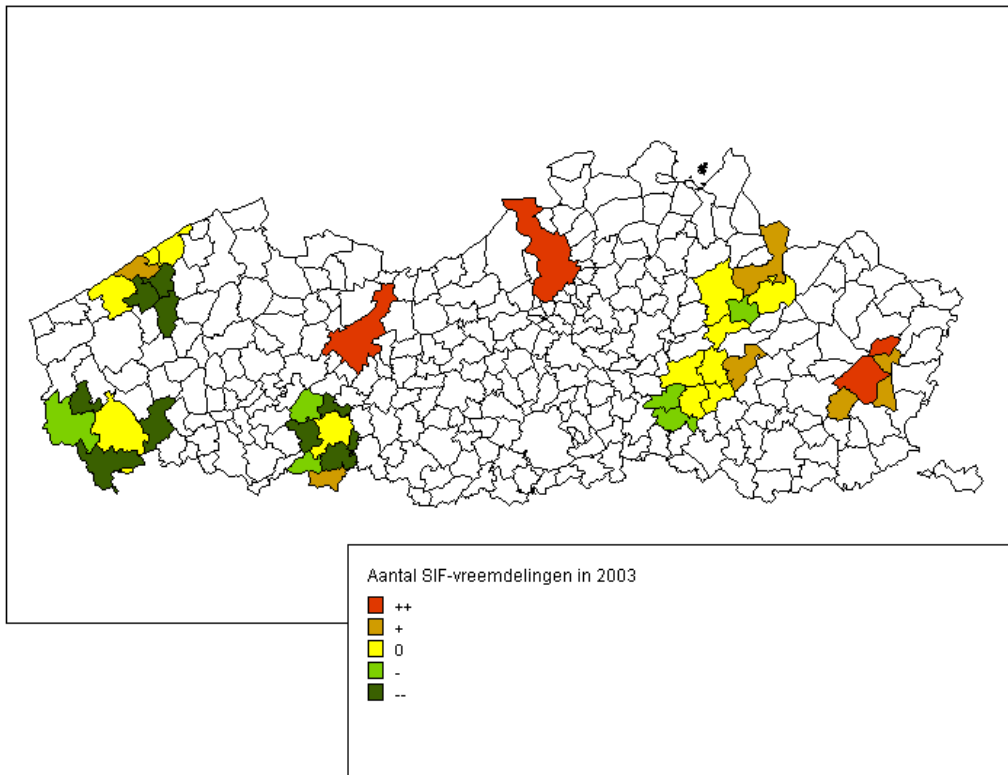
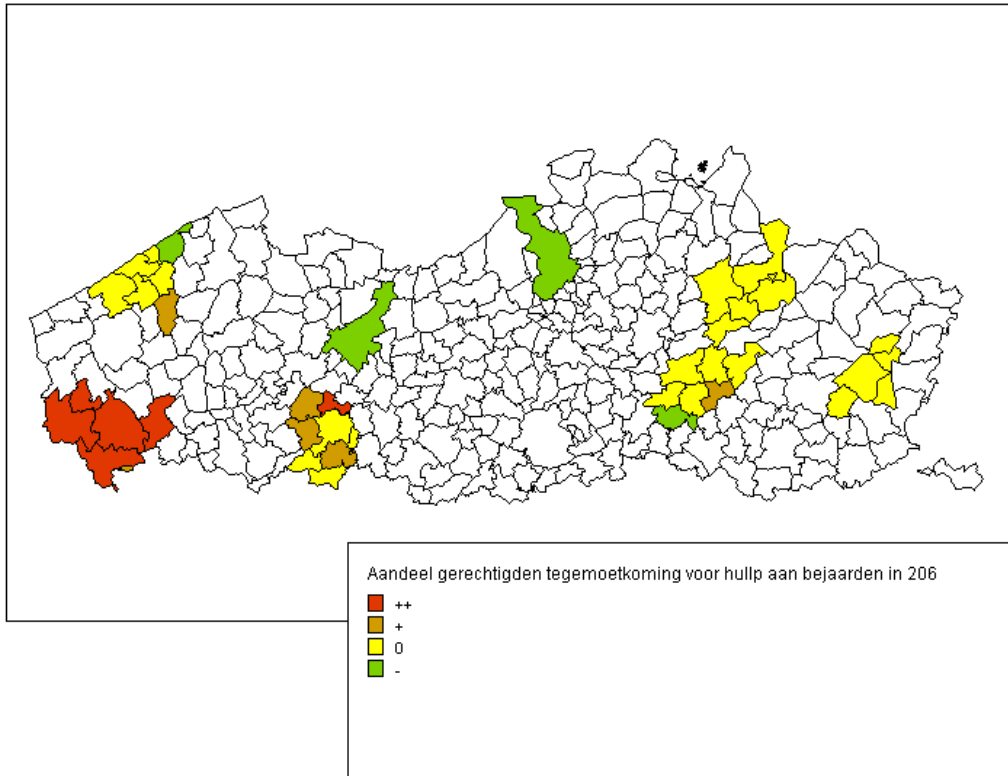
De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

De selectie van de SWVG-onderzoeksregio's

